

**Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет менеджменту і маркетингу
Кафедра економіки**

**ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:**

**Завідувач кафедри,
д.е.н., проф.**

_____ **Ігор ВІНІЧЕНКО**
« ____ » _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на тему: Діагностика фінансового стану підприємства та
обґрунтування резервів підвищення рентабельності
виробництва**

Освітньо-професійна програма «Економіка»
Спеціальність 051 «Економіка»
Ступінь вищої освіти: Магістр

Здобувач

Юрій КОНДРАЧУК

**Науковий керівник,
к.е.н., доцент**

Тамара САМІЛИК

ДНПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: Менеджменту і маркетингу
Кафедра: Економіки
Освітньо-професійна програма: «Економіка»
Спеціальність: 051 «Економіка»
Ступінь вищої освіти: Магістр

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____
« _____ » _____ 2025 р.

ЗАВДАННЯ
на підготовку кваліфікаційної роботи

Кондрачуку Юрію Сергійовичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Діагностика фінансового стану підприємства та обґрунтування резервів підвищення рентабельності виробництва

Науковий керівник: Самілик Т.М., к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по ДДАЕУ від «07» жовтня 2025 року № 2987

2. Термін подання здобувачем роботи: 10.12.2025 р.

3. Вихідні дані до роботи: Закони та законодавчі акти України, річні звіти підприємства, статистична звітність, додаткові таблиці до річних звітів, наукова література

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

Вступ 1. Діагностика фінансового стану підприємства: теоретичний аспект. 2. Сучасний стан результатів господарської діяльності підприємства.

3. Обґрунтування резервів підвищення рентабельності підприємства. Висновки та пропозиції.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
Показники економічної ефективності діяльності підприємства. Ліквідність та платоспроможність підприємства. Коефіцієнти та періоди ділової активності підприємства. Фінансова незалежність підприємства. Прибутковість та рентабельність підприємства. Резерви підвищення рентабельності операційної діяльності підприємства. Поточні операційні витрати на виробництво та реалізацію коріандру. Ціна коріандру на ринках України. Показники ефективності проєкту. Індикатори ефективності проєкту. Оцінка ризиків проєкту за методом визначення зони виробничої стійкості. Показники економічної ефективності виробництва коріандру.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання. 10.02.2025**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Збір вихідної інформації	Лютий-березень 2025 р.	
2	Підготовка теоретичного розділу	Квітень-травень 2025 р.	
3	Робота над другим розділом	Червень-серпень 2025 р.	
4	Робота над третім розділом	Вересень-жовтень 2025 р.	
5	Узагальнення висновків та пропозицій	Листопад 2025 р.	
6	Оформлення кваліфікаційної роботи	Листопад 2025 р.	

Здобувач (ка) _____
(підпис)Кондрачук Ю.С.
(прізвище та ініціали)Науковий керівник _____
(підпис)Самілик Т.М.
(прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Тема: «Діагностика фінансового стану підприємства та обґрунтування резервів підвищення рентабельності виробництва»

Кваліфікаційна робота: 80 сторінок., 20 таблиця, 10 рисунків, 26 літературних джерел.

Об'єктом дослідження є процеси фінансової діяльності підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти оцінки фінансових результатів діяльності підприємства.

Мета дослідження – діагностика та оцінка фінансового стану підприємства та пошук резервів підвищення рентабельності підприємства.

Завдання досліджень:

- дослідити та проаналізувати наявні методики оцінки фінансового стану підприємства, його прибутковості та виявити резерви підвищення рентабельності підприємства;

- провести діагностику та здійснити оцінку сучасного стану результатів господарської діяльності підприємства;

- запропонувати практичні дії щодо можливості підвищення рентабельності підприємства.

Методи дослідження: монографічний, графічний метод, методи синтезу і аналізу та статистико-економічні прийоми обробки інформації з використанням програмного забезпечення Microsoft Excel.

Наукова новизна отриманих результатів. Дослідження теоретичного та практичного спрямування, що були проведені в кваліфікаційній роботі дозволили розкрити та розширити методичний підхід до оцінки фінансового стану підприємства, окреслити основні шляхи підвищення його рентабельності, запропонувати креативні рішення щодо підвищення прибутковості підприємства, зокрема найбільш вагомими, що дістали подальшого розвитку є:

- окреслено взаємозалежність всіх видів господарської діяльності підприємства та обґрунтовано їх вплив на кінцевий результат фінансового стану підприємства, виявлено основні резерви підвищення рентабельності підприємства, в тому числі вплив цифрових технологій на підвищення прибутковості підприємства;

- ідентифіковано сучасний фінансовий стан діяльності підприємства та доведено тенденцію погіршення фінансових результатів господарювання підприємства, яка пов'язана з не досконалими управлінськими рішеннями та проблемами, що виникли у зв'язку із воєнним станом в країні;

- запропоновано та обґрунтовано можливі резерви підвищення прибутковості та рентабельності підприємства в сучасних умовах його господарювання.

Досліджено методику оцінки фінансових результатів діяльності підприємства, окреслено взаємозалежність всіх видів господарської діяльності підприємства та обґрунтовано їх вплив на кінцевий результат фінансового стану підприємства, виявлено основні резерви підвищення рентабельності підприємства, в тому числі вплив цифрових технологій на підвищення прибутковості підприємства. Ідентифіковано сучасний фінансовий стан діяльності підприємства та доведено тенденцію погіршення фінансових результатів господарювання підприємства, яка пов'язана з не досконалими управлінськими рішеннями та проблемами, що виникли у зв'язку із воєнним станом в країні. Запропоновано та обґрунтовано можливі резерви підвищення прибутковості та рентабельності підприємства в сучасних умовах його господарювання.

Результати проведених практичних досліджень керівництвом підприємства рекомендується впровадити в господарську його діяльність.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

Діагностика, фінансовий стан підприємства, потенціал підприємства, прибуток, рівень рентабельності, проблеми аграрних підприємств, чинники впливу, інвестиційний проєкт, коріандр.

KEYWORDS

Diagnostics, financial state of enterprise, potential of enterprise, income, level of profitability, problem of agrarian enterprises, factors of influence, investment project, coriander.

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ	11
1.1. Методика оцінки фінансового стану діяльності підприємства	11
1.2. Методика оцінки прибутковості підприємства та шляхи її підвищення	18
Висновки до першого розділу	23
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН РЕЗУЛЬТАТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	25
2.1. Діагностика виробничого потенціалу підприємства	25
2.2. Діагностика фінансового стану підприємства	35
Висновки до другого розділу	42
РОЗДІЛ 3. ОБГРУНТУВАННЯ РЕЗЕРВІВ ПІДВИЩЕННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	46
3.1. Обґрунтування запропонованих резервів підвищення рентабельності підприємства	46
3.2. Ефективність впровадження інвестиційного проєкту	59
Висновки до третього розділу	66
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	78

ВСТУП

Актуальність теми. Фінансові результати діяльності підприємства є запорукою його стабільності. Його прибутковість у відносній формі, тобто рентабельність, надає можливості підприємству залишатись платоспроможним і конкурентоспроможним на ринку, що є важливим аспектом в сучасних умовах воєнного стану в країні. Адже, платоспроможне підприємство може здійснювати процес диверсифікації своєї діяльності, за рахунок стабільно оримуємих прибутків, що дозволяє йому залишатись економічним гравцем на ринку, а відповідно і впливати на економічний розвиток країни в цілому. Що є важливим аспектом в сучасних умовах воєнного стану країни.

Проте, війна внесла свої корективи у розвиток підприємств та їх сучасний стан економічної діяльності. Проблеми, що постали перед підприємствами, а це: пошук нових логістичних шляхів реалізації своєї продукції, зміна партнерів щодо поставки сировини та реалізації готової продукції; постійно зростаючі ціни на сировину, електроенергію, паливо-мастильні матеріали, що суттєво впливає на витрати підприємства; нехватка висококваліфікованих фахівців – все це суттєво впливає на фінансові результати діяльності підприємства, його стабільний розвиток, плато- та кредитоспроможність.

Отже, пошук нових, альтернативних та креативних шляхів підвищення рентабельності підприємства залишається актуальним сьогодні, як ніколи.

Об'єктом дослідження є процеси фінансової діяльності підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти оцінки фінансових результатів діяльності підприємства.

Мета дослідження – діагностика та оцінка фінансового стану підприємства та пошук резервів підвищення рентабельності підприємства.

Завдання досліджень:

- дослідити та проаналізувати наявні методики оцінки фінансового стану підприємства, його прибутковості та виявити резерви підвищення рентабельності підприємства;
- провести діагностику та здійснити оцінку сучасного стану результатів господарської діяльності підприємства;
- запропонувати практичні дії щодо можливості підвищення рентабельності підприємства.

Методи дослідження: монографічний, графічний метод, методи синтезу і аналізу та статистико-економічні прийоми обробки інформації з використанням програмного забезпечення Microsoft Excel.

Наукова новизна отриманих результатів. Дослідження теоретичного та практичного спрямування, що були проведені в кваліфікаційній роботі дозволили розкрити та розширити методичний підхід до оцінки фінансового стану підприємства, окреслити основні шляхи підвищення його рентабельності, запропонувати креативні рішення щодо підвищення прибутковості підприємства, зокрема найбільш вагомими, що дістали подальшого розвитку є:

- окреслено взаємозалежність всіх видів господарської діяльності підприємства та обґрунтовано їх вплив на кінцевий результат фінансового стану підприємства, виявлено основні резерви підвищення рентабельності підприємства, в тому числі вплив цифрових технологій на підвищення прибутковості підприємства;
- ідентифіковано сучасний фінансовий стан діяльності підприємства та доведено тенденцію погіршення фінансових результатів господарювання підприємства, яка пов'язана з не досконалими управлінськими рішеннями та проблемами, що виникли у зв'язку із воєнним станом в країні;
- запропоновано та обґрунтовано можливі резерви підвищення прибутковості та рентабельності підприємства в сучасних умовах його господарювання.

Практичне значення одержаних результатів: виявлення сучасних фінансових проблем підприємства та надання пропозицій щодо підвищення рівня рентабельності господарської діяльності підприємства.

Апробація результатів дослідження. Результати наукових досліджень опубліковані в журналі «Ефективна економіка» № 11, 2025. (Гончаренко О.В., Самілик Т.М., Новак І.С., Кондрачук Ю.С. Роль діджиталізації в процесі трансформації бізнесу до цифрової економіки. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.11.58>).

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Проведені дослідження в кваліфікаційній роботі представлені у вступі, трьох розділах, шести підрозділах, загальних висновках та пропозиціях, що розкривають досягнення поставлених задач виконаної роботи, та переліку використаної літератури в обсязі 26 джерел. Загальний обсяг роботи складає 80 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

1.1. Методика оцінки фінансового стану діяльності підприємства

Сьогодні господарська діяльність підприємств знаходиться в умовах економічної нестабільності, у зв'язку із повномасштабним вторгненням росії в Україну. Велика кількість підприємств зштовхнулись з проблемами логістики, постійного зростання цін на сировину, електроенергію, паливо тощо, що суттєво вплинуло на результати їх господарювання. Зараз, як ніколи, підприємства намагаються стабілізувати фінансові результати своєї діяльності, адже саме від них залежить подальший розвиток підприємницької діяльності, можливість впровадження новітніх інвестиційних проєктів, плато- та кредитоспроможність підприємств.

Фінансовий стан підприємства – це сукупність виробничо-господарських дій, які сприяють розвитку підприємства, його фінансовій стійкості, платоспроможності та конкурентоспроможності. Оцінка фінансової стійкості підприємства здійснюється за допомогою абсолютних і відносних показників за такими напрямками: майновий стан підприємства, його ліквідність та платоспроможність, ділова активність, фінансова незалежність та прибутковість результатів господарської діяльності. В процесі проведення діагностики фінансового стану підприємства можуть використовуватись різноманітні формалізовані та неформалізовані методи дослідження, зокрема: балансовий метод, метод коефіцієнтів, інтегральний метод та інші.

Одним із першочергових напрямів в діагностиці фінансового стану підприємства є оцінка його майнового стану, яка може дати відповіді на велику кількість питань, зокрема: Чому підприємство скорочує обсяги

виробництва продукції?, Чому витрати на виробництво продукції зростають?, Чому підприємство в кінці звітного року не виконує планові показники? тощо. Звісно, що відповідь на ці питання лежить не тільки в площині майнового стану підприємства, оскільки на процес господарської діяльності, прийняття управлінських рішень впливає велика кількість, як внутрішніх, так і зовнішніх факторів. Оцінка майнового стану підприємства, перш за все, дає відповідь про сучасний стан засобів виробництва, як часто вони оновлюються, наскільки вони зношені тощо.

В процесі оцінки майнового стану спочатку доцільно застосувати абсолютні показники, які покажуть на скільки змінилась їх первісна та залишкова вартості в динаміці, яка щорічна сума зношення засобів виробництва, на яку суму щорічно і в динаміці оновлювались та списувались основні засоби тощо. Відносні показники використовуються з метою оцінки структури, стану та ефективності майна підприємства. До них належать такі показники:

- коефіцієнт зносу основних засобів. Визначається як відношення суми зносу основних засобів виробництва до їх первісної вартості і дозволяє оцінити не тільки знос основних засобів, а і їх придатність до використання в процесі господарської діяльності;

- коефіцієнт придатності основних засобів. Визначається як відношення залишкової вартості основних засобів до їх первісної вартості. Даний коефіцієнт в сумі з коефіцієнтом зносу основних засобів завжди повинні давати одиницю. Тому, в деяких випадках, достатньо визначити лише один із цих показників, щоб оцінити придатність основних засобів до процесу господарювання;

- коефіцієнт оновлення основних засобів. Розраховується як відношення вартості основних засобів, що надійшли протягом року до вартості засобів на кінець року;

- коефіцієнт вибуття основних засобів. Визначається як відношення вартості основних засобів, що були списані протягом року до вартості основних засобів на початок року.

Вважається, що майновий стан має тенденцію до покращення, якщо коефіцієнт оновлення основних засобів перевищує коефіцієнт їх вибуття.

Важливим аспектом в оцінці фінансового стану підприємства є його оцінка ліквідності та платоспроможності. В процесі діагностики ліквідності підприємства досить часто спочатку застосовують балансовий метод, за допомогою якого здійснюють порівняння ліквідності активів підприємства зі строками погашення своїх зобов'язань. Підприємство буде вважатись абсолютно ліквідним, якщо баланс підприємства буде відповідати наступним умовам:

- найбільш ліквідні активи будуть перевищувати негайні пасиви або дорівнюють їм;

- активи, що швидко реалізуються, будуть дорівнювати короткостроковим пасивам або будуть більшими за них;

- активи, що реалізуються повільно, будуть дорівнювати довгостроковим пасивам або будуть більшими за них;

- активи, що важко реалізуються, будуть меншими за постійні пасиви.

Метод коефіцієнтів, який найчастіше застосовується в оцінці ліквідності та платоспроможності підприємства, надає можливість детально оцінити причини або переваги платоспроможності підприємства. До основних показників даного методу відносяться наступні:

- величина власного оборотного капіталу, що дозволяє оцінити можливість підприємства впроваджувати інвестиційні проекти, розширювати свою діяльність. Визначається як різниця між загальною сумою активів та поточних зобов'язань підприємств;

- коефіцієнт покриття. В економічній літературі ще можна зустріти інші назви цього показника такі, як: коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт загальної ліквідності. Даний показник засвідчує можливість

підприємства сплачувати свої зобов'язання в середньостроковому періоді і визначається як відношення поточних активів до поточних зобов'язань. Якщо в процесі оцінки загальної ліквідності підприємства з'ясовується, що даний показник більше його нормативного значення (норматив – більше одиниці), тоді вважається, що підприємство ліквідне та платоспроможне в середньостроковому періоді, якщо ні – то з'ясовуються причини не платоспроможності підприємства;

- коефіцієнт швидкої (або проміжної) ліквідності. Дозволяє оцінити платоспроможність підприємства в короткостроковому періоді і визначається як відношення суми грошових коштів, поточних фінансових інвестицій та дебіторської заборгованості до поточних зобов'язань. Якщо в процесі оцінки проміжної ліквідності підприємства з'ясовується, що даний показник більше його нормативного значення (норматив знаходиться в межах від 0,6 до 0,8), тоді вважається, що підприємство ліквідне та платоспроможне, якщо ні – то з'ясовуються причини. Як правило, основною причиною не платоспроможності підприємства є недосконалі управлінські рішення, які приводять до великої кількості запасів на підприємстві, що унеможливорює платоспроможність підприємства в короткостроковому періоді;

- коефіцієнт абсолютної ліквідності. Дозволяє оцінити миттєву платоспроможність підприємства і визначається як відношення суми грошових коштів та поточних фінансових інвестицій до суми поточних зобов'язань. Якщо в процесі оцінки абсолютної ліквідності підприємства з'ясовується, що даний показник більше його нормативного значення (норматив знаходиться в межах від 0,1 до 0,2), тоді вважається, що підприємство ліквідне та платоспроможне, якщо ні – то з'ясовуються причини. Як правило, основною причиною не платоспроможності підприємства в миттєвий період є наявність у підприємства великої суми дебіторської заборгованості, що призводить до необхідності підприємства постійно звертатись до кредиторів;

- коефіцієнт маневрування власних оборотних коштів. Показує питому вагу грошових коштів на підприємстві у загальній сумі абсолютно ліквідних балансових активах і визначається як відношення суми грошових коштів та поточних фінансових інвестицій до величини чистих оборотних активів;

- коефіцієнти, що показують частку поточних активів в підсумку балансу підприємства, частку запасів в поточних активах підприємства, частку чистих оборотних активів в запасах підприємства.

Фінансова стійкість (незалежність, стабільність) підприємства – це здатність підприємства здійснювати процес господарської діяльності (в більшій своїй частині) за рахунок власних коштів. Оцінка фінансової стабільності підприємства, як правило, спочатку проводиться за допомогою абсолютних показників, а потім застосовуються відносні показники (коефіцієнтний метод). За допомогою абсолютних показників визначається тип фінансової стійкості підприємства. Для цього необхідно з'ясувати за рахунок яких джерел фінансування забезпечуються запаси підприємства. Основними джерелами фінансування можуть виступати власні оборотні кошти (робочий функціонуючий капітал), короткострокові та довгострокові позикові кошти. Якщо підприємство не в змозі покрити свої запаси за рахунок усіх трьох джерел, вважається, що воно знаходиться у кризовому стані.

До відносних показників фінансової стійкості підприємства відносяться наступні:

- коефіцієнт незалежності. В економічній літературі його ще називають коефіцієнтом автономії або коефіцієнтом власного капіталу. визначається на підставі відношення суми власного капіталу підприємства до загального підсумку балансу підприємства. Якщо в процесі оцінки незалежності підприємства з'ясується, що даний показник більше його нормативного значення (норматив складає більше ніж 0,5, або 50%), тоді вважається, що підприємство автономне та незалежне від зовнішніх кредиторів, якщо ні – то з'ясовуються причини;

- коефіцієнт концентрації позикового капіталу або коефіцієнт загальної заборгованості. Визначається як відношення позикового капіталу підприємства до загального підсумку балансу підприємства. Даний показник в сумі з попереднім показником повинен давати одиницю. Тому, в деяких випадках, достатньо визначити лише один із цих показників, щоб оцінити незалежність підприємства;

- коефіцієнт фінансової залежності, який є оберненим показником коефіцієнтом автономії. Нормативне значення даного показника складає менше ніж 0,5. Це означає, що у підприємства повинно бути на балансі не більше ніж 50% запозичених коштів. Інакше воно буде на шляху до банкрута. Критичним значенням вважається, якщо даний показник дорівнює 0,7;

- коефіцієнти фінансової стійкості та фінансового ризику є взаємооберненими показниками, де коефіцієнт фінансової стійкості повинен бути більше одиниці, а коефіцієнт фінансового ризику, навпаки, менше одиниці. Коефіцієнт фінансової стійкості розраховується як відношення власного капіталу підприємства до суми позикового капіталу;

- коефіцієнт фінансового лівереджу або залежності від довгострокових зобов'язань. Визначається як відношення довгострокових пасивів підприємства до суми власного капіталу. Норматив показника – менше ніж 0,25;

- коефіцієнт маневреності власних коштів свідчить про частку власного капіталу, яка капіталізована, а яка знаходиться в обороті. Визначається як відношення власного оборотного капіталу до суми власного капіталу підприємства. Норматив показника складає 0,5;

- коефіцієнт структури залученого капіталу, який розраховується як відношення довгострокових пасивів до позикового капіталу;

- коефіцієнт інвестування. Показує, яка частина основних засобів профінансована за рахунок власних коштів і визначається на підставі порівняння суми власного капіталу та необоротних активів підприємства.

Аналіз ділової активності підприємства відіграє важливу роль в оцінці фінансового стану підприємства, оскільки вона дає змогу оцінити наскільки ефективно підприємство використовує свої кошти. Справа в тому, що всі показники, що характеризують активність підприємства демонструють два важливих моменти – це: 1) скільки разів одна грошова одиниця обертається протягом року; 2) який період оборотності (в днях) однієї грошової одиниці. Чим більше разів обертається грошова одиниця, тим більше доходу і прибутку отримає підприємство. Основними показниками ділової активності є:

- ресурсвіддача. Визначається відношенням чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (послуг) до середнього підсумку балансу підприємства;

- коефіцієнт оборотності оборотного капіталу – відношення чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (послуг) до середньорічної величини оборотних активів;

- коефіцієнти оборотності дебіторської та кредиторської заборгованостей. Визначаються відношенням чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (послуг) до середньорічної дебіторської або, відповідно, кредиторської заборгованостей;

- коефіцієнт оборотності запасів – відношення собівартості реалізованої продукції до середньої величини виробничих запасів. Збільшення показника свідчить про значне зростання запасів на складах підприємства або зниження попиту на продукцію;

- коефіцієнти обороту власного капіталу та основних засобів. Визначаються відношенням чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (послуг) до середньорічної вартості власного капіталу або, відповідно, основних засобів;

- періоди обороту активів, дебіторської та кредиторської заборгованостей. Визначаються відношенням 365 днів до відповідного коефіцієнту оборотності.

- Фінансовий цикл підприємства. Визначається у днях і розраховується як різниця між сумою періодів обороту дебіторської заборгованості та запасів та періодом обороту кредиторської заборгованості. Позитивною динамікою є скорочення показника, але якщо він нижче нуля, то це свідчить про проблеми з ліквідністю на підприємстві.

Одним із головних напрямів в діагностиці фінансового стану підприємства є оцінка його прибутковості, яка може визначатись, як в абсолютних, так і у відносних показниках за усіма видами діяльності і ефективності використання ресурсів. Процес формування та оцінки прибутковості підприємства розглянемо у наступному підрозділі.

1.2. Методика оцінки прибутковості підприємства та шляхи її підвищення

Прибутковість підприємства формується за всіма видами діяльності, що здійснює підприємство. Оскільки в процесі господарської діяльності підприємство може здійснювати операційну, фінансову та інвестиційну діяльність, відповідно за кожним видом господарювання можливо визначити прибутковість. Прибутковість від кожного виду діяльності впливає на загальну прибутковість підприємства, оскільки, наприклад, збиток від одного виду діяльності можна перекрити прибутком від іншого виду діяльності. Також в процесі аналізу фінансового стану підприємства доречно проводити оцінку прибутковості, яку підприємство отримує від ефективності використання усіх окремо взятих видів ресурсів.

Таким чином, прибутковість – це багатогранна категорія, яка дозволяє оцінити ефективність не тільки окремих видів діяльності підприємства, а і їх ресурсів та підприємства в цілому.

Прибутковість може визначатись, як в абсолютних, так і у відносних показниках. Розглянемо процес формування прибутку на підприємстві, який визначається в абсолютних показниках.

Головним видом діяльності підприємства є його операційна діяльність, яка пов'язана з виробництвом та реалізацією продукції. Саме в процесі цієї діяльності формується перші два види прибутку – валовий та операційний. Валовий прибуток формується в процесі виробництва продукції і визначається як різниця між чистим доходом (виручкою) від реалізації продукції і виробничими витратами. Операційний прибуток пов'язаний з процесом реалізації продукції, управлінням підприємством тощо і визначається як різниця між валовим прибутком та сумою витрат на реалізацію продукції, адміністративних витрат та інших операційних витрат. Проте, в процесі операційної діяльності підприємство може отримати прибуток від реалізації непотрібного майна, здачі приміщення або основних засобів в оренду тощо. Тому, до вище зазначеної різниці потрібно додати операційні доходи.

Фінансова діяльність підприємства пов'язана з фінансовими операціями, що здійснює підприємство. Це може бути купівля-продаж акцій, облігацій та інших цінних паперів або сплата відсотків за кредит тощо. В процесі фінансової діяльності підприємства несуть певні витрати і можуть отримувати певні доходи, а різниця між ними є прибутком за цим видом діяльності.

В процесі формування загального прибутку по підприємству необхідно враховувати результати всіх видів діяльності підприємства. Тому, прибуток від звичайного виду діяльності, який враховує, і операційну, і фінансову види діяльності підприємства визначається, як різниця між операційним прибутком та фінансовими витратами і додаванням до цієї різниці суми доходу за результатами фінансової діяльності.

Будь-який прибуток, що отримує підприємство завжди підлягає оподаткуванню, а різниця між прибутком від звичайної діяльності та

податком на прибуток називається чистим прибутком підприємства, який розподіляється на підприємстві у фонд нагромадження та фонд споживання.

Процес господарської діяльності передбачає прийняття обґрунтованих управлінських рішень, які підкріплені економічними розрахунками. Тому, досить часто в процесі аналітики використовується маржинальний прибуток, за допомогою якого обґрунтовується доцільність виробництва того або іншого виду продукції. Маржинальний прибуток дає можливість визначити точку беззбитковості господарської діяльності в цілому або окремих видів продукції, визначити найбільш прибуткові та збиткові позиції. Маржинальний прибуток визначається як різниця між чистим доходом та змінними витратами.

Прибутковість підприємства визначається не тільки в абсолютних показниках, а і відносних. Саме відносна прибутковість (рентабельність) виступає критерієм економічної ефективності діяльності підприємства, оскільки дає можливість порівняти отримані прибутки з витратами. Як і абсолютна прибутковість підприємства, вона може визначатись за окремими напрямками діяльності підприємства, окремими ресурсами та видами продукції.

До основних відносних показників прибутковості відносяться:

- рентабельність активів підприємства. Визначається як відношення чистого прибутку до середньої величини активів підприємства і дозволяє оцінити ефективність використання всього капіталу підприємства. Вважається, що підприємство раціонально та ефективно використовує свої активи, якщо фактичне значення показника перевищує його нормативне значення (норматив – більше 0,1);

- рентабельність власного капіталу. Визначається як відношення чистого прибутку до середньої величини власного капіталу підприємства. Вважається, що підприємство раціонально та ефективно використовує свій капітал, якщо фактичне значення показника перевищує його нормативне значення (норматив – більше 0,15);

- рентабельності оборотних та необоротних активів підприємства дозволяють оцінити ефективність їх використання і визначаються як відношення чистого прибутку до середньої величини оборотних або необоротних активів відповідно;

- валова рентабельність продаж. Характеризує виробничий процес діяльності підприємства. Визначається як відношення валового прибутку до чистого доходу підприємства від реалізації продукції (послуг);

- операційна рентабельність продаж. Характеризує весь операційний процес діяльності підприємства і визначається як відношення операційного прибутку до чистого доходу підприємства від реалізації продукції (послуг);

- чиста рентабельність продаж. Характеризує всі види господарської діяльності підприємства, показує ефективність політики ціноутворення. Визначається як відношення чистого прибутку до чистого доходу підприємства від реалізації продукції (послуг);

- валова та чиста рентабельності виробництва. Визначаються як відношення відповідно валового або чистого прибутку до собівартості продукції;

- рентабельність продукції. Дозволяє оцінити привабливість кожного виду продукції для підприємства і споживача, її конкурентоспроможність на ринку та доцільність подальшого її виробництва. Визначається як відношення прибутку отриманого від реалізації конкретного виду продукції до повної її собівартості.

Таким чином, аналіз методики прибутковості підприємства дає можливість стверджувати, що розмір прибутку, який формується на підприємстві окремо за кожним видом діяльності дозволяє товаровиробнику перекидати збиток від одного виду діяльності прибутком від іншого виду діяльності, що в цілому може позитивно впливати на кінцевий результат прибутковості підприємства. Але, прибуток це лише абсолютний результат господарської діяльності підприємства, який завжди потрібно порівнювати з витратами, які несе підприємство в процесі господарювання. Таким чином

утворюється критерій економічної ефективності діяльності підприємства – рівень рентабельності, за допомогою якого оцінюються не тільки результати всієї господарської діяльності підприємства, а і окремих її напрямів. На підставі отриманих результатів аналізу рентабельності діяльності підприємства, окремих його напрямів або певних видів продукції, ресурсів, керівництво підприємства приймає обґрунтовані управлінські рішення щодо доцільності та ефективності використання ресурсів, виробництва продукції або здійснення окремих видів діяльності.

Підприємства завжди знаходяться в пошуку шляхів (резервів) підвищення рентабельності діяльності підприємства, особливо зараз, коли велика кількість підприємств зштовхнулись з проблемами логістики, постійного зростання цін на сировину, електроенергію, паливо тощо, що суттєво вплинуло на результати їх господарювання. Зараз, як ніколи, підприємства намагаються стабілізувати фінансові результати своєї діяльності, адже саме від них залежить подальший розвиток підприємницької діяльності, можливість впровадження новітніх інвестиційних проєктів, плато- та кредитоспроможність підприємств.

Діяльність кожного підприємства індивідуальна, як в частині видів виробництва продукції, так і в процесах прийняття управлінських рішень. Тому, кожне підприємство завжди намагається знайти свій шлях до підвищення його прибутковості, конкурентоспроможності та платоспроможності.

Серед основних резервів підвищення прибутковості (рентабельності) діяльності підприємства можна виділити наступні:

- скорочення витрат на виробництво продукції шляхом оптимізації виробничих процесів та ефективності використання наявних ресурсів;
- збільшення обсягів виробництва продукції. Економічно доведено, що за рахунок збільшення обсягів виробництва продукції виробничі витрати на одиницю продукції зменшуються за рахунок скорочення питомої ваги постійних витрат в одиниці продукції;

- впровадження цифрових технологій в процес реалізації продукції, які дозволяють без великих витрат розширювати ринки реалізації продукції, прискорювати процес реалізації продукції, мати зворотній зв'язок зі споживачем тощо;

- підвищення якості продукції, що дозволяє підприємствам підвищувати ціну на продукцію. До того ж така продукція завжди користується більшим попитом на ринку;

- впровадження новітніх інвестиційних проєктів на основі креативних рішень. Відмова від виробництва продукції, яка приносить підприємству збитки і перехід на виробництво нішевих видів продукції, дозволяють підприємствам отримувати більші прибутки;

- впровадження інноваційних технологій виробництва продукції тощо.

Отже, наведені шляхи (резерви) підвищення прибутковості підприємства є основою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень на підприємстві стосовно подальшого його розвитку та конкурентоспроможності на ринку.

Висновки до першого розділу

1. Дослідження щодо методики оцінки фінансового стану підприємства дозволити встановити, що оцінка фінансової стійкості підприємства здійснюється за допомогою абсолютних і відносних показників за такими напрямками: майновий стан підприємства, його ліквідність та платоспроможність, ділова активність, фінансова незалежність та прибутковість результатів господарської діяльності. В процесі проведення діагностики фінансового стану підприємства можуть використовуватись різноманітні формалізовані та неформалізовані методи дослідження, зокрема: балансовий метод, метод коефіцієнтів, інтегральний метод та інші. Розкрито

методику розрахунку основних абсолютних та відносних показників, що характеризують фінансовий стан підприємства, надано аналіз сутності кожного показника.

2. Аналіз методики прибутковості підприємства надав можливість стверджувати, що розмір прибутку, який формується на підприємстві окремо за кожним видом діяльності дозволяє товаровиробнику перекривати його збиток від одного виду діяльності прибутком від іншого виду діяльності, що в цілому може позитивно впливати на кінцевий результат прибутковості підприємства. Але, прибуток це лише абсолютний результат господарської діяльності підприємства, який завжди потрібно порівнювати з витратами, які несе підприємство в процесі господарювання. Таким чином утворюється критерій економічної ефективності діяльності підприємства – рівень рентабельності, за допомогою якого оцінюються не тільки результати всієї господарської діяльності підприємства, а і окремих її напрямів. На підставі отриманих результатів аналізу рентабельності діяльності підприємства, окремих його напрямів або певних видів продукції, ресурсів, керівництво підприємства приймає обґрунтовані управлінські рішення щодо доцільності та ефективності використання ресурсів, виробництва продукції або здійснення окремих видів діяльності.

3. Зараз практично всі підприємства зіткнулись з проблемами логістики, постійного зростання цін на сировину, електроенергію, паливо тощо, що суттєво вплинуло на результати їх господарювання. В процесі аналізу резервів підвищення прибутковості підприємства були виявлені наступні: скорочення витрат на виробництво продукції; збільшення обсягів виробництва продукції; впровадження цифрових технологій в процес виробництва та реалізації продукції; підвищення якості продукції; впровадження новітніх інвестиційних проєктів на основі креативних рішень; впровадження інноваційних технологій виробництва продукції тощо.

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН РЕЗУЛЬТАТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Діагностика виробничого потенціалу підприємства

Приватне підприємство «ГЕТЬМАН ТРЕЙД» є юридичною особою, яка зареєстрована у місті Дніпро. Виконавчим органом виступає Виконавча дирекція. Статут підприємства передбачає можливість здійснення наступних видів економічної діяльності: КВЕД 01.11 - вирощування зернових культур, КВЕД 01.13 - овочів і баштанних культур, КВЕД 01.25, КВЕД 01.28 - горіхів, прямих та лікарських культур, КВЕД 46.71, КВЕД 46.72, КВЕД 46.77 - оптова торгівля газоподібним паливом, відходами та брухтом тощо.

Протягом періоду свого існування приватне підприємство постійно збільшувало або зменшувало кількість орендованої землі. Так, наприклад, у 2021 році його площа орендованих сільськогосподарських угідь складала 7750га, а вже у 2022 році, у зв'язку з початком повномасштабної війни, підприємство скоротило кількість орендованих земель практично у двічі (за результатами аналізу 2022 року площа орендованої землі склала 3975 га). Таке рішення було прийнято у зв'язку із суттєвим скороченням працівників на підприємстві, які були зараховані до лав ЗСУ або були вимушені виїхати за кордон (кількість працівників у 2022 році склала 77 осіб проти 111 у 2021 році). Проте, незважаючи на суттєві зміни в кількості орендованої землі та працівників на підприємстві, воно зберегло всю свою матеріально-технічну базу, яка знаходиться в достатньо гарному стані. Крім того, підприємство має сучасне програмне забезпечення, яке необхідне для ведення ефективної господарської діяльності.

Жорсткі умови господарської діяльності усіх підприємств країни, в які вони потрапили на початку 2022 року, вимагають від них постійного

контролю за раціональністю та ефективністю використання наявного виробничого потенціалу, до складу якого входять земельні, трудові та матеріальні ресурси. Адже, саме за допомогою відповідних ресурсів виготовляється необхідна для країни і споживачів не тільки аграрна, а і інші види продукції. Тому, процес аналізу результатів господарської діяльності підприємства завжди потрібно розпочинати саме з діагностики відповідних ресурсів.

Одним із найважливіших ресурсів в аграрній сфері, без якого не можливе виробництво продукції галузі рослинництва, і від якого залежить кормова база галузі тваринництва є земельні ресурси. Саме земельні ресурси, їх якість та родючість є стратегічно важливими для аграрних підприємств.

Забезпеченість підприємства земельними ресурсами в розрізі їх категорій та змін за роками подано у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Динаміка, структура та землезабезпеченість підприємства

Показники	2022		2023		2024		2024 у % до 2022
	га	%	га	%	га	%	
Площа сільськогосподарських угідь	3975	100,0	3975	100,0	3775	100,0	95,0
з них: рілля	3815	95,97	3815	95,97	3680	97,48	96,5
Посівна площа	3705	93,21	3697	93,01	3515	93,11	94,9
Коефіцієнт використання ріллі	0,97	x	0,97	x	0,96	x	98,4
Коефіцієнт розораності землі	0,96	x	0,96	x	0,97	x	101,6
Середньорічна чисельність робітників, осіб	77	x	75	x	68	x	88,3
Припадає на одного працівника: с/г угідь	51,62	x	53,00	x	55,51	x	107,5
ріллі	49,55	x	50,87	x	54,12	x	109,2

Наведені дані динаміки та структури земельних ресурсів свідчать про відносно стабільне забезпечення підприємства земельними ресурсами протягом періоду дослідження. Проте, непропорційні зміни в забезпеченості

підприємства земельними ресурсами (площа сільськогосподарських угідь за період 2022-2024 років скоротилась на 5%) та трудовими ресурсами (кількість працівників скоротилась на 11,7% і станом на 2024 рік склала 68 осіб проти 77 осіб у 2022 році) вплинули на зростання показника землезабезпеченості на 7,5% (за сільськогосподарськими угіддями) та 9,2% (за площею ріллі) відповідно.

Повномасштабне російське вторгнення на територію нашої країни у 2022 році суттєво вплинуло на відтік кадрового потенціалу не тільки на підприємстві, а і в країні в цілому. Тому кожне підприємство повинно приділяти досить велику увагу збереженню наявного трудового потенціалу на своїх підприємствах, надавати їм можливості підвищувати кваліфікацію, а за необхідності, і проходити курси перекваліфікації. Важливим аспектом в ефективності використання трудових ресурсів є і впровадження на підприємствах цифрових технологій, які можуть суттєво скоротити час обробки великих масивів даних, покращувати швидкість і якість бізнес-процесів на підприємстві та сприяти швидшому прийняттю більш обґрунтованих управлінських рішень.

Проведені дослідження щодо наявності та рівня використання трудових ресурсів на підприємстві протягом останніх трьох років наведені в таблиці 2.2.

Проведені дослідження щодо наявності, рівня та ефективності використання трудових ресурсів на підприємстві доводять, що протягом останніх трьох років кількість працівників на підприємстві має тенденцію до скорочення. Так, у 2024 році загальний обсяг трудового потенціалу на підприємстві складав 68 осіб проти 77 осіб у 2022 року. Проте, кількість відпрацьованого часу одним працівником на підприємстві протягом року, навпаки, має тенденцію до зростання (кількість відпрацьовано часу одним працівником у 2024 році зросла на 2,91% проти 2022 року), що є позитивним моментом, оскільки це свідчить про раціональне та ефективне використання наявного трудового потенціалу на підприємстві.

Таблиця 2.2

Наявність та ефективність використання трудового потенціалу

Показники	2022	2023	2024	2024 у % до 2022
Площа с/г угідь, га	3975	3975	3775	94,97
Середньорічна чисельність працівників, осіб	77	75	68	88,31
Ними відпрацьовано – всього, тис. люд. год.	137,85	139,27	125,28	90,88
Відпрацьовано одним середньорічним робітником, люд-год.	1790,2	1856,9	1842,3	102,91
Річний запас робочого часу, т люд./год.	148,23	144,38	130,90	88,31
Коефіцієнт використання робочого часу	0,93	0,96	0,96	102,91
Трудозабезпеченість, осіб/га	1,94	1,89	1,80	92,99
Виручка (дохід) на 1 середньорічного працівника, тис. грн.	2093,9	2407,7	2434,3	116,25

Важливим аспектом в аналізі трудових ресурсів є і той факт, що кількість отриманого доходу на одного працівника протягом року (річна продуктивність праці) в звітному році проти базового 2022 року також має тенденцію до підвищення. Так, кількість отриманого доходу на одного працівника у 2024 році зросла на 16,25% проти 2022 року.

Таким чином, провівши дослідження щодо наявності, рівня та ефективності використання трудових ресурсів на підприємстві можемо засвідчити, що керівництво підприємства приділяє значну увагу раціональному та ефективному використанню наявних працівників свого підприємства.

Будь-яке підприємство в процесі своєї діяльності завжди намагається збільшити обсяги виробництва та реалізації продукції з метою більшого отримання чистого доходу в кінці звітного року. Важливу роль в досягненні поставленої мети виконують матеріальні ресурси, особливо в частині основних засобів. Чим більш інноваційними будуть засоби виробництва

продукції, тим більше продукції за одиницю часу зможе виготовляти підприємство. Навіть наявність застарілого обладнання, з точки зору інноваційних технологій, завжди можна модернізувати, оновити та підтримувати в робочому стані. Отже, важливим аспектом аналізу виробничого потенціалу підприємства є дослідження щодо наявності основного обладнання на підприємстві та його стан (табл. 2.3, рис. 2.1).

Таблиця 2.3

Наявність основних засобів, тис. грн.

Показники	2022	2023	2024	2024 у % до 2022
Первісна вартість основних засобів, тис. грн.	102716,7	98608,07	96635,9	94,08
Сума зносу, тис. грн.	39032,36	36485,0	38654,4	99,03
Залишкова вартість, тис. грн.	63684,4	62123,1	57981,5	91,05

Дослідження щодо основних засобів доводять, що на підприємстві поступово погіршується стан матеріально-технічної бази в частині основних засобів, оскільки їх первісна та залишкова вартості у 2024 році проти 2022 року скоротились на 5,92% та 8,95% відповідно.

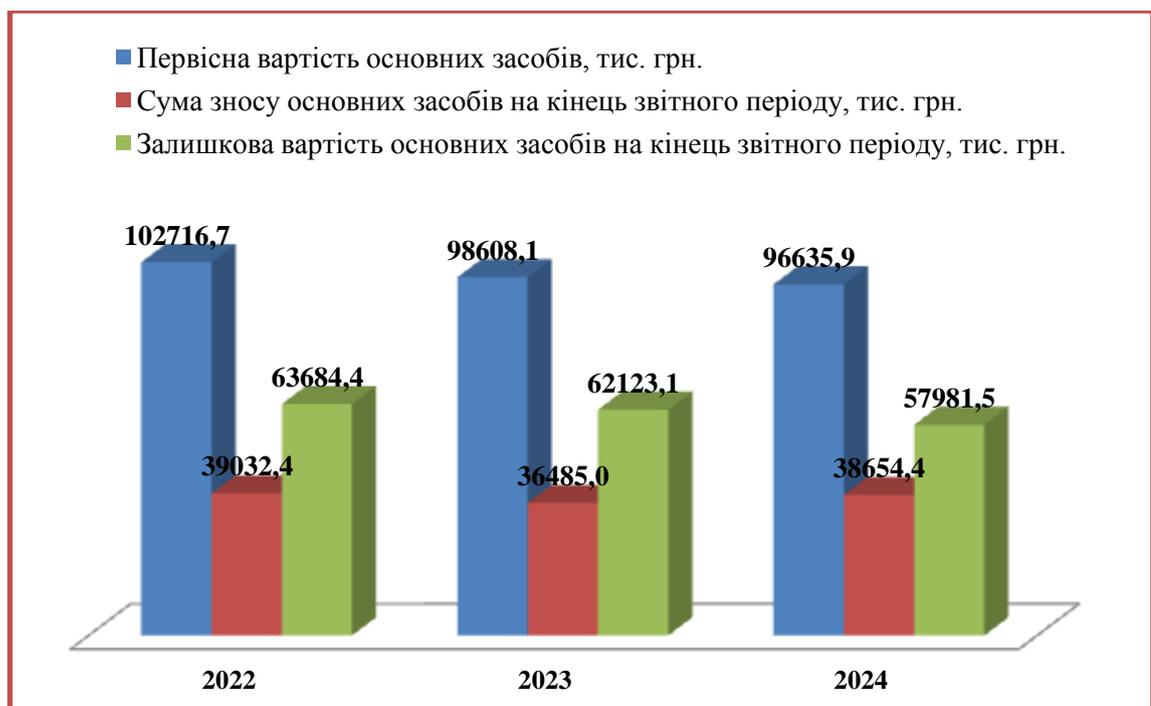

Рис. 2.1 Наявність основних засобів, тис. грн.

Більш повну картину щодо стану матеріально-технічної бази підприємства можна отримати на підставі аналізу майнового стану підприємства (табл. 2.4. рис.2.2).

Таблиця 2.4

Показники майнового стану підприємства

Показники	2022	2023	2024	2024 (+/-) до 2022
Коефіцієнт зносу	0,38	0,37	0,40	0,02
Коефіцієнт придатності	0,62	0,63	0,60	-0,02
Коефіцієнт оновлення	0,00	0,01	0,01	0,01
Коефіцієнт вибуття	0,02	0,04	0,02	0,00

За допомогою показників майнового стану можна чітко прослідити динаміку незначного погіршення придатності основних засобів, яка за період з 2022 року по 2024 рік погіршилась на 0,02 позиції.

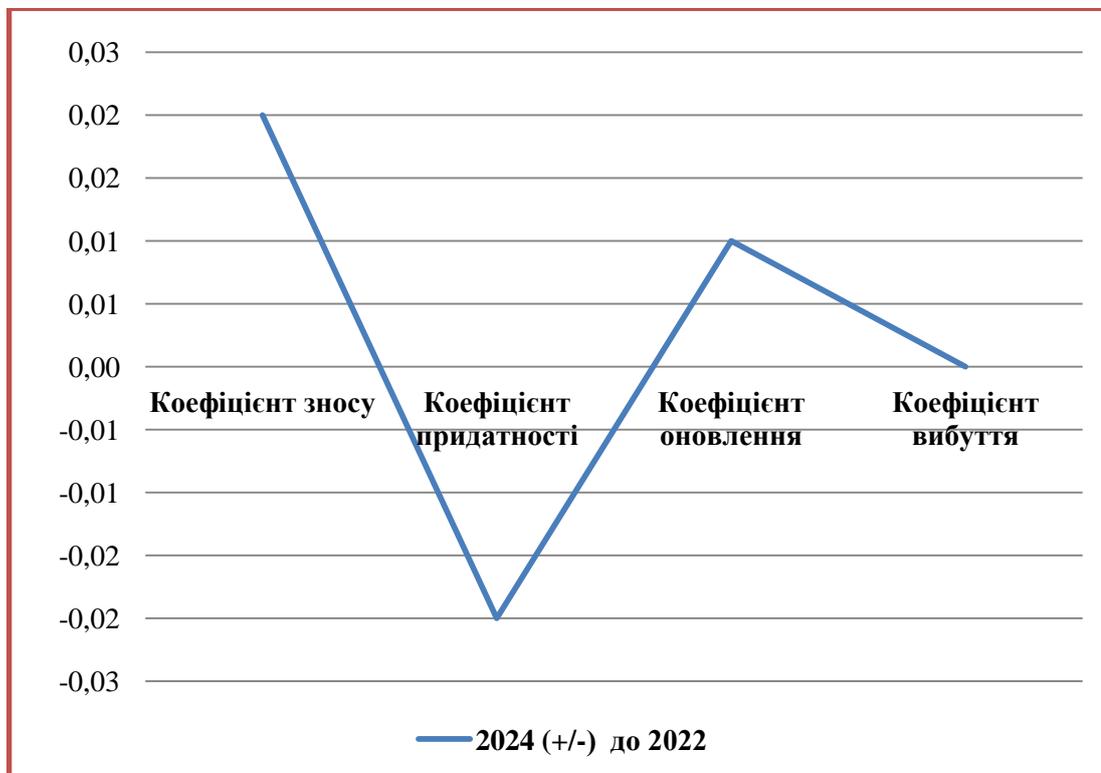

Рис. 2.2. Динаміка показників майнового стану підприємства, (+, -)

Аналіз основних засобів передбачає їх дослідження не тільки окремо, а і в поєднанні з іншими ресурсами, якими володіє підприємство, оскільки скорочення наявності основних засобів на підприємстві може бути викликане зменшенням інших ресурсів. Для цього використовують такі показники, як фондозабезпеченість та фондоозброєність підприємства (табл. 2.5.). Крім того, скорочення вартісної оцінки основних засобів ще не означає їх не ефективне використання. Досить часто підприємства скорочують загальну вартісну оцінку основних засобів завдяки реалізації застарілого обладнання і закупівлі більш новітнього обладнання або модернізації старого. А данні таблиці 2.4 засвідчили, що в динаміці коефіцієнт оновлення на підприємстві перевищує коефіцієнт їх вибуття. Тому виникає потреба додатково ще порівняти обсяги виробництва продукції з вартісною оцінкою основних засобів підприємства за допомогою таких показників, як фондвіддача та фондомісткість (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

**Показники забезпеченості та ефективності використання
основних засобів**

Показники	2022	2023	2024	2024 у % до 2022
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	64411,7	62903,7	60052,3	93,23
Площа сільськогосподарських угідь, га	3975	3975	3775	94,97
Виручка від реалізації продукції тис. грн.	161230,3	180577,9	165529,7	102,67
Середньорічна численність працівників, осіб	77	75	68	88,31
Фондооснащеність, грн.	1620,42	1582,48	1590,79	98,17
Фондоозброєність, грн.	836,52	838,72	883,12	105,57
Фондомісткість (за ЧД), грн.	0,40	0,35	0,36	90,81
Фондовіддача (за ЧД), грн.	2,50	2,87	2,76	110,12

Наведені данні в таблиці 2.5 засвідчують, що в поєднанні з іншими ресурсами підприємство в достатній мірі забезпечено основними засобами, а фондоозброєність навіть має динаміку до підвищення (у 2024 році проти 2022 року вартість основних засобів на одного працівника зросла на 5,57%), що відбулось завдяки нерівномірним темпам скорочення кількості працівників на підприємстві та вартості основних засобів.

Подальший аналіз доводить, що підприємство досить ефективно та раціонально використовує свої основні засоби, що підтверджується показниками фондовіддачі та фондомісткості. Так, кількість отриманого чистого доходу на одиницю основних засобів у 2024 році проти базового 2022 року зросла на 10,12%, а фондомісткість основних засобів, як обернений показник фондовіддачі, скоротилась на 9,19%.

Таким чином, можемо стверджувати, що підприємство в достатній мірі забезпечено основними засобами, їх наявність корелює з іншими ресурсами підприємства, а показники ефективності використання основних засобів підтверджують раціональність та ефективність їх використання.

Матеріально-технічна база підприємства – це сукупність засобів та предметів праці, які виражені у вартісній формі. Отже, для повного розуміння стану матеріально-технічної бази підприємства необхідно додатково провести аналіз оборотних засобів (табл. 2.6), оскільки від їх наявності в достатній (нормативній) мірі залежить сам процес виробництва продукції. Недостатність сировини призводить до затримки процесу виробництва, а велика кількість запасів суттєво впливає на платоспроможність підприємства.

Показники наявності оборотних засобів на підприємстві засвідчують, що підприємство протягом періоду дослідження збільшувало вартість своїх запасів. Так, у звітному році проти базового їх вартість збільшилась на 11,3%, що може бути пов'язано зі зростанням цін на сировину. Подальший аналіз оборотних засобів доводить, що підприємство не раціонально і не ефективно використовувало свої оборотні засоби, оскільки кількість оборотів

однієї грошової одиниці, що була вкладена в оборотні засоби, скоротилась на 7,76%, що негативно вплинуло на період оборотності оборотних засобів. Так, період оборотності оборотних засобів у 2024 році проти 2022 року зріс на 8,41% або 23 дні.

Таблиця 2.6

Показники наявності та ефективності використання оборотних засобів

Показники	2022	2023	2024	2024 у % до 2022
Середньорічна вартість оборотних засобів, тис. грн	121183,2	127242,4	134876,9	111,30
Виручка від реалізації продукції тис. грн.	161230,3	180577,9	165529,7	102,67
Коефіцієнт обороту оборотного капіталу	1,33	1,42	1,23	92,24
Тривалість одного обороту оборотного капіталу, дні	274,3	257,2	297,4	108,41
Припадає оборотних засобів на 100 грн. основних, грн.	188,1	202,3	224,6	119,38

Кінцеві результати діяльності підприємства залежать від раціонального та ефективного використання всіх ресурсів (активів підприємства) та кількості отриманого чистого прибутку на одиницю цих ресурсів (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Ефективність використання активів підприємства

Показники	2022	2023	2024	2024 у % до 2022
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	21,2	312,6	-18,8	-40,0
Вартість активів, тис. грн.	203772,4	214322,2	223253,4	109,56
Рентабельність активів, %	0,01	0,15	-0,01	-0,02 в.п.

Наведені дані таблиці 2.7 засвідчують, що при стабільному зростанні активів підприємства, розмір отриманого чистого прибутку протягом періоду

дослідження значно коливався (від -18,8 тис. грн. у 2024 році до 312,6 тис. грн. у 2023 році), що мало своє відображення на критерії економічної ефективності використання активів підприємства – рівні рентабельності, який у 2024 році, на відміну від двох попередніх років, був від'ємним (рівень рентабельності активів у 2024 році проти 2022 року знизився на 0,02 відсоткових пункти і станом на 2024 рік склав – 0,01).

Таким чином, провівши дослідження щодо наявності та ефективності використання виробничого потенціалу на підприємстві можемо зазначити, що підприємство починаючи з 2022 року скоротило чисельність працівників та площу орендованих сільськогосподарських угідь практично у двічі. Проте, воно зберегло всю свою матеріально-технічну базу, яка знаходиться в досить гарному стані, прослідковується чітке поєднання всіх видів ресурсів між собою (з точки зору забезпеченості), раціонально та ефективно її використовує про що свідчить такий показник як фондівдача, яка протягом періоду дослідження підвищилась на 10,12%. Проте, є і негативні моменти в ефективності використання матеріально-технічної бази підприємства в частині оборотних засобів, зокрема, відмічається погіршення ефективності їх використання про що свідчить такий показник як коефіцієнт обороту оборотного капіталу, який у 2024 році знизився на 7,76%. В цілому, незважаючи на достатню забезпеченість підприємства виробничим потенціалом, раціональність та ефективність його використання, підприємство у 2024 році значно погіршило критерій економічної ефективності використання своїх активів, який знизився в порівнянні з базовим 2022 роком на 0,02 відсоткових пункти і склав від'ємне значення (- 0,01).

2.2. Діагностика фінансового стану підприємства

Останні чотири роки підприємства нашої країни знаходяться в складній ситуації щодо процесу ведення господарської діяльності. Повномасштабне вторгнення росії в нашу країну змусило керівників підприємств все більше шукати креативних рішень в можливості ведення своєї економічної діяльності, адже саме від них в сучасних реаліях залежать фінансові результати господарювання кожного підприємства і країни і в цілому, оскільки фінансові доходи підприємств формують ВВП та НД нашої країни.

Сутність діагностики фінансового стану підприємства полягає в оцінці його основних напрямів фінансової діяльності, зокрема:

- ліквідності та платоспроможності підприємства;
- фінансової незалежності підприємства;
- ділової активності підприємства;
- прибутковості підприємства.

На підставі проведених досліджень здійснюється інтегральна оцінка результатів фінансової діяльності підприємства та його фінансового стану.

Ліквідність активів підприємства відіграють важливу роль в його платоспроможності. Чим більше буде ліквідних активів на підприємстві, тим більш платоспроможним воно вважається. З точки зору методичного підходу в діагностиці ліквідності підприємства необхідно спочатку провести експрес-аналіз порівнявши всі поточні активи підприємства в розрізі їх термінів ліквідності з термінами погашення заборгованості підприємства, після чого здійснити комплексний аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства використовуючи відповідні коефіцієнти.

За допомогою табличної форми подачі інформації розглянемо проблеми та переваги підприємства щодо його ліквідності та платоспроможності (табл. 2.8).

Ліквідність та платоспроможність підприємства

Показники	2022	2023	2024	2024 (+/-) та у % до 2022
Поточні активи, тис. грн.	139360,7	151418,5	163201,1	117,11
Поточні зобов'язання, тис. грн.	61131,7	57867,0	80371,2	131,47
Грошові кошти та поточні фінансові інвестиції, тис. грн.	1817,75	1934,08	1416,21	77,91
Дебіторська заборгованість, тис. грн.	16359,74	22241,97	26907,95	164,48
Запаси, тис. грн.	121183,2	127242,4	134876,9	111,30
Робочий капітал, тис. грн.	78229,00	93551,46	82829,87	105,88
Коефіцієнт загальної ліквідності	2,28	2,62	2,03	-0,25
Коефіцієнт проміжної ліквідності	0,30	0,42	0,35	0,05
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,03	0,03	0,02	-0,01
Коефіцієнт маневрування власних оборотних коштів	0,023	0,021	0,017	-0,01
Питома вага оборотних коштів в активах, %	68,39	70,65	73,10	4,71 в.п.
Питома вага запасів в поточних активах, %	86,96	84,03	82,64	-4,31 в.п.

Дослідивши показники ліквідності та платоспроможності підприємства можемо відмітити, що воно в цілому ліквідне та платоспроможне в середньостроковому періоді, оскільки його коефіцієнт загальної ліквідності перевищує нормативне значення (нормативне значення коефіцієнта загальної ліквідності більше одиниці) і станом на 2024 рік складає 2,03, що на 0,25 нижче проти базового 2022 року. Це означає, що підприємство не тільки в змозі покривати всі свої зобов'язання, а і має кошти на розвиток своєї діяльності незважаючи на не значне погіршення даного показника. Проте, подальший аналіз показників ліквідності та платоспроможності доводить,

що, на відміну від можливості погашати всі свої зобов'язання в середньостроковому періоді, підприємство має певні проблеми з погашенням зобов'язань у короткостроковому періоді, оскільки його коефіцієнт проміжної ліквідності не відповідає нормативному значенню (норматив показника складає в межах від 0,6 до 0,8), хоч і має тенденцію до підвищення. Так, коефіцієнт проміжної ліквідності протягом періоду дослідження коливався в межах від 0,3 до 0,42 і станом на 2024 рік склав 0,35, що на 0,05 вище від базового 2022 року. Головною причиною такого становища є висока питома вага запасів в поточних активах підприємства (питома вага запасів в поточних активах складає від 82,64% у 2024 році до 86,96 у 2022 році). Тож підприємству слід приділити значну увагу скороченню запасів (як сировини, так і не реалізованої продукції), які знаходяться на складах підприємства.

Подальші дослідження ліквідності підприємства дають можливість відмітити, що підприємство також має певні проблеми з миттєвою платоспроможністю, оскільки коефіцієнт абсолютної ліквідності протягом усіх трьох років не відповідав нормативному його значенню (норматив показника складає 0,2, а в деяких випадках допускається на рівнів 0,1). Так, за період 2022-2024 років коефіцієнт абсолютної ліквідності коливався в межах від 0,02 до 0,03, що не відповідає нормативним значенням. Головною проблемою, що унеможливорює миттєву платоспроможність підприємства є наявність великої суми дебіторської заборгованості, яка в динаміці має тенденцію до підвищення (сума дебіторської заборгованості у 2024 році проти 2022 року зросла на 64,48%).

Підсумовуючи проведені дослідження щодо ліквідності та платоспроможності підприємства відмітимо, що підприємство в цілому є ліквідним та платоспроможним, але має певні проблеми з миттєвою платоспроможністю та платоспроможністю в короткостроковому періоді, оскільки недосконалі управлінські рішення призвели до великої кількості запасів на складах підприємства та постійного зростання дебіторської

заборгованості, що унеможлиблює процес досконалого ведення господарської діяльності.

Платоспроможність підприємства суттєво залежить і від результатів ділової активності підприємства, від швидкості обертання однієї грошової одиниці в розрізі відповідних спрямувань її вкладень. Чим більше разів протягом року обертається одна грошова одиниця, тим більше доходу, а відповідно і прибутку може отримати підприємство.

За допомогою таблиці 2.9 проведемо дослідження щодо ділової активності підприємства.

Таблиця 2.9

Коефіцієнти та періоди ділової активності підприємства

Показник	2022	2023	2024	2024 (+/-) та у % до 2022
Трансформація капіталу	0,80	0,86	0,76	-0,05
Оборотність дебіторської заборгованості	10,95	9,36	6,74	-4,21
Оборотність кредиторської заборгованості	2,07	2,66	2,29	0,21
Оборотність МВ запасів	1,33	1,42	1,23	-0,10
Оборотність власного капіталу	1,12	1,28	1,13	0,01
Оборотність основних засобів	2,50	2,87	2,76	0,25
Період обороту дебіторської заборгованості, днів (К1)	454,76	422,54	482,44	27,68
Період обороту запасів, днів (К2)	33,33	39,01	54,19	20,86
Період обороту кредиторської заборгованості, днів (К3)	274,4	257,6	297,4	23,00
Фінансовий цикл, днів (К1+К2-К3)	175,99	137,06	159,50	-16,49

Дослідження проведені в таблиці 2.9 доводять, що у зв'язку зі зростанням на підприємстві кількості матеріально-виробничих запасів та дебіторської заборгованості, їх період обороту у 2024 році проти 2022 року

зріс майже на 21 та 28 днів відповідно. Крім того, період обороту кредиторської заборгованості також має тенденцію до зростання (період обороту у 2024 році проти 2022 року зріс на 23 дня), що пов'язано зі зростаючою дебіторською заборгованістю на підприємстві, великою кількістю запасів на підприємстві і, як результат, це все унеможливило процес ведення господарської діяльності підприємства без постійного звернення до пошуку кредитів на неприривний процес його ведення. Проте, нерівномірні темпи зростання періодів обороту матеріально-виробничих запасів, дебіторської та кредиторської заборгованостей призвели до скорочення у 2024 році фінансового циклу, який скоротився трохи більше ніж на 16 днів і станом на 2024 рік склав практично 160 днів, що є позитивним моментом в діловій активності підприємства.

Фінансова незалежність підприємства є однією із найважливіших складових в результатах діяльності підприємства. Адже, саме незалежність підприємства від зовнішніх зобов'язань надає можливості підприємству не тільки нормально функціонувати, а і здійснювати процес розширеного відтворення, процес диверсифікації впроваджуючи новітні цифрові технології на підприємстві, займаючись виробництвом продукції, яка відноситься до нішевих продуктів тощо.

Проведені дослідження щодо фінансової незалежності підприємства наведені в таблиці 2.10.

Дослідження щодо фінансової незалежності підприємства доводять, що воно цілком фінансово незалежне, автономне від зовнішніх зобов'язань, оскільки коефіцієнт автономії перевищує його нормативне значення (норматив показника складає більше ніж 0,5) і, незважаючи на незначне погіршення показника у 2024 році проти 2022 року (показник знизився на 0,01) складає 0,64, що говорить про наявність власного капіталу на підприємстві в загальній сумі активів підприємства на рівні 64%. Також показники фінансової стабільності та фінансового ризику, які є оберненими показниками, відповідають їх нормативним значенням незважаючи на не

значне їх погіршення, що свідчить про фінансову стабільність роботи підприємства. До того ж, коефіцієнт інвестування на підприємстві має тенденцію до зростання, що засвідчує про фінансування підприємством основних засобів за рахунок власних джерел.

Таблиця 2.10

Фінансова незалежність підприємства

Показники	2022	2023	2024	2024 (+/-) до 2022
Коефіцієнт автономії	0,65	0,7	0,64	-0,01
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,35	0,3	0,36	0,01
Коефіцієнт фінансової стабільності	1,86	2,33	1,78	-0,08
Коефіцієнт фінансового ризику	0,54	0,43	0,56	0,02
Коефіцієнт фінансового лівериджу	0,08	0,04	0,00	-0,08
Коефіцієнт маневреності власних коштів	0,59	0,62	0,58	-0,01
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,07	0,04	0,00	-0,07
Коефіцієнт структури залученого капіталу	0,14	0,10	0,00	-0,14
Коефіцієнт інвестування	2,06	2,39	2,38	0,32

В цілому, можемо стверджувати, що підприємство протягом усього періоду дослідження є фінансово незалежним, платоспроможним, здійснює процес інвестування в основні засоби за рахунок власних коштів, незважаючи на незначне погіршення своєї діяльності за рахунок збільшення поточних зобов'язань.

Прибутковість підприємства є однією із найважливіших складових частин в аналізі фінансових результатів діяльності підприємства та його загального фінансового стану. Саме за рахунок отриманого прибутку протягом року підприємство може погашати свої боргові зобов'язання, здійснювати процес диверсифікації, впроваджувати на підприємстві

креативні інноваційно-інвестиційні проєкти, розвивати процес впровадження цифрових технологій, що в цілому буде покращувати бізнес-процеси, збільшувати обсяги виробництва продукції, розширювати канали реалізації продукції та покращувати процеси не тільки прийняття обґрунтованих управлінських рішень, а і процеси зворотного зв'язку зі споживачами продукції.

Прибутковість підприємства – це багатогранна категорія, яка може визначатись, як в абсолютних, так і у відносних показниках. Оцінка прибутковості підприємства наведена в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Прибутковість та рентабельність підприємства

Показник	2022	2023	2024	2024 (+/-) та у % до 2022
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	21,2	312,6	-18,8	-40,0
Витрати - всього, тис. грн.	161209,1	180265,3	165548,5	102,7
Виручка від реалізації с/г продукції тис. грн.	161230,3	180577,9	165529,7	102,7
Вартість активів, тис. грн.	203772,4	214322,2	223253,4	109,6
Власний капітал, тис. грн	132452,1	150025,5	142882,2	107,9
Рентабельність активів, %	0,010	0,146	-0,008	-0,019
Рентабельність власного капіталу, %	0,016	0,208	-0,013	-0,029
Чиста рентабельність продаж, %	0,013	0,173	-0,011	-0,025
Рентабельність діяльності підприємства, %	0,013	0,173	-0,011	-0,025

Прибутковість підприємства протягом трьох років зазнавала суттєвих змін. Підприємство отримувало, як великі прибутки (у 2023 році розмір отриманого чистого прибутку склав 312,6 тис. грн.), так збитки (у 2024 році розмір отриманого збитку склав 18,8 тис. грн.) за результатами своєї

господарської діяльності. Головною причиною таких коливань є не тільки постійно зростаючі витрати на сировину, електроенергію, паливо тощо, а і вплив природно-кліматичних умов (особливо в сільському господарстві), на обсяги виробництва і реалізації продукції на ринку. Чим більша пропозиція продукції, тим нижча ціна неї. А тому, деякі підприємства за рахунок суттєвого зниження цін на продукцію не в змозі своїми доходами перекрити витрати на виробництво та реалізацію продукцію, що негативно впливає на кінцеві результати господарської діяльності підприємств.

Отже, за результатами фінансової діяльності підприємства протягом останніх трьох років маємо той факт, що всі критерії економічної ефективності використання ресурсів (рентабельність активів, рентабельність власного капіталу) та видів діяльності підприємства (чиста рентабельність продаж, рентабельність діяльності підприємства) мали тенденцію до значного погіршення у зв'язку з тим, що звітний 2024 рік для підприємства був збитковим.

Висновки до другого розділу

1. Приватне підприємство «ГЕТЬМАН ТРЕЙД» середнє за розміром підприємство. Згідно статуту воно має можливість здійснювати наступні види економічної діяльності: вирощування зернових культур, овочів і баштанних культур, горіхів, пряних та лікарських культур, займатись оптовою торгівлею газоподібним паливом, відходами та брухтом тощо. Виконавчим органом підприємства виступає Виконавча дирекція.

2. Дослідження щодо наявності та ефективності використання виробничого потенціалу на підприємстві засвідчили, що підприємство починаючи з 2022 року скоротило чисельність працівників та площу орендованих сільськогосподарських угідь практично у двічі, що пов'язано із

початком повномасштабного вторгнення росії в Україні і нехваткою кадрового персоналу. Проте, воно зберегло всю свою матеріально-технічну базу, яка знаходиться в досить гарному стані, прослідковується чітке поєднання всіх видів ресурсів між собою (з точки зору забезпеченості), раціонально та ефективно її використовує її, про що свідчить такий показник як фондвіддача, яка протягом періоду дослідження підвищилась на 10,12%. Проте, є і негативні моменти в ефективності використання матеріально-технічної бази підприємства в частині оборотних засобів, зокрема, відмічається погіршення ефективності їх використання про що свідчить такий показник як коефіцієнт обороту оборотного капіталу, який у 2024 році знизився на 7,76%. В цілому, незважаючи на достатню забезпеченість підприємства виробничим потенціалом, раціональність та ефективність його використання, підприємство у 2024 році значно погіршило критерій економічної ефективності використання своїх активів, який знизився в порівнянні з базовим 2022 роком на 0,02 відсоткових пункти і склав від'ємне значення (-0,01).

3. Дослідження щодо ліквідності та платоспроможності підприємства довели, що підприємство в цілому є ліквідним та платоспроможним, але має певні проблеми з миттєвою платоспроможністю та платоспроможністю в короткостроковому періоді, оскільки недосконалі управлінські рішення призвели до великої кількості запасів на складах підприємства та постійного зростання дебіторської заборгованості, що унеможлиблює процес досконалого ведення господарської діяльності.

4. Аналіз ділової активності підприємства засвідчив, що у зв'язку зі зростанням на підприємстві кількості матеріально-виробничих запасів та дебіторської заборгованості, їх період обороту у 2024 році проти 2022 року зріс майже на 21 та 28 днів відповідно. Крім того, період обороту кредиторської заборгованості також має тенденцію до зростання, що пов'язано із великою кількістю запасів на підприємстві, зростаючою його дебіторською заборгованістю і, як результат, це все унеможлиблює процес

ведення господарської діяльності підприємства без постійного залучення кредитів. Проте, нерівномірні темпи зростання періодів обороту матеріально-виробничих запасів, дебіторської та кредиторської заборгованостей призвели до скорочення у 2024 році фінансового циклу, який скоротився трохи більше ніж на 16 днів і станом на 2024 рік склав практично 160 днів, що є позитивним моментом в діловій активності підприємства

5. Дослідження щодо фінансової незалежності підприємства засвідчили, що воно цілком фінансово незалежне, автономне від зовнішніх зобов'язань, оскільки коефіцієнт автономії перевищує його нормативне значення (норматив показника складає більше ніж 0,5) і станом на 2024 рік складає 0,64, що говорить про наявність власного капіталу на підприємстві в загальній сумі активів підприємства на рівні 64%. Також показники фінансової стабільності та фінансового ризику, незважаючи на не значне їх погіршення, відповідають нормативним значенням, що свідчить про фінансову стабільність роботи підприємства. До того ж, коефіцієнт інвестування на підприємстві має тенденцію до зростання, що засвідчує про фінансування підприємством основних засобів за рахунок власних джерел.

6. Прибутковість підприємства протягом трьох років зазнавала суттєвих змін. Підприємство отримувало, як великі прибутки (у 2023 році розмір отриманого чистого прибутку склав 312,6 тис. грн.), так збитки (у 2024 році розмір отриманого збитку склав 18,8 тис. грн.) за результатами своєї господарської діяльності. Головною причиною таких коливань є не тільки постійно зростаючі витрати на сировину, електроенергію, паливо тощо, а і вплив природно-кліматичних умов (особливо в сільському господарстві), на обсяги виробництва і реалізації продукції на ринку. Чим більша пропозиція продукції, тим нижча ціна на неї. А тому, деякі підприємства за рахунок суттєвого зниження цін на продукцію не в змозі своїми доходами перекрити витрати на виробництво та реалізацію продукцію, що негативно впливає на кінцеві результати господарської діяльності підприємств.

Отже, за результатами фінансової діяльності підприємства протягом останніх трьох років маємо той факт, що всі критерії економічної ефективності використання ресурсів (рентабельність активів, рентабельність власного капіталу) та видів діяльності підприємства (чиста рентабельність продаж, рентабельність діяльності підприємства) мали тенденцію до значного погіршення у зв'язку з тим, що звітний 2024 рік для підприємства був збитковим.

РОЗДІЛ 3. ОБҐРУНТУВАННЯ РЕЗЕРВІВ ПІДВИЩЕННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Обґрунтування запропонованих резервів підвищення рентабельності підприємства

Аграрний бізнес – це особлива сфера діяльності підприємств, оскільки вона має справу з живими організмами – рослинами та тваринами, виробництво яких пов'язано з певними вимогами технології виробництва. Ми не можемо тварин не годувати декілька днів, або сіяти культури в інші терміни, які не відповідають технології їх виробництва, у зв'язку з тим, що у підприємства не вистачає грошей. На відміну від промисловості, будівництва та інших галузей, продукція аграрної сфери має свої терміни зберігання, на процес її виробництва впливають природно-кліматичні умови (особливо це стосується продукції галузі рослинництва) тощо. Аграрний бізнес працює в сфері монополістичної конкуренції, де багато підприємств можуть пропонувати ідентичну або схожу продукцію (пов'язано зі спеціалізацією нашої країни), що суттєво впливає на зниження цін на продукцію, а відповідно і падіння прибутковості підприємства. В жорстких конкурентних умовах виживають ті підприємства, які є великими або проявляють підприємницьку креативність у вирішенні проблемних питань.

Отже, діяльність аграрних підприємств дуже складна і потребує прийняття обґрунтованих управлінських рішень, особливо зараз, коли наша країна знаходиться у стані війни. Зараз, як ніколи аграрний бізнес стикається з великою низкою проблем, зокрема:

- порушенням логістичних шляхів у зв'язку із війною в країні;
- стрімким зростанням цін на сировину, електроенергію, паливно-мастильні матеріали тощо;

- необхідністю вести процес розмінування земель сільськогосподарського призначення;

- нехваткою висококваліфікованого персоналу;
- зміною природно-кліматичних умов;
- не стабільною економічною та політичною ситуацією в країні тощо.

Всі вище перелічені чинники вимагають від підприємств аграрного спрямування пошуку новітніх, креативних ідей ведення бізнесу, які будуть сприяти мінімізації ризиків. Це можуть бути:

- повна або часткова зміна видів продукції, що підлягають виробництву. Тим самим створюються новітні, нішеві ринки продукції;

- зміна технологій виробництва продукції. Перехід на новітні технології виробництва продукції галузі рослинництва, такі як: No-Till, Strip-Till, Vert-Till, покривні культури, точне землеробство, будуть сприяти збільшенню обсягів виробництва продукції, а відповідно і покращенню кінцевих результатів діяльності підприємства;

- змінна насінневого матеріалу, який є більш пристосованим до нових природно-кліматичних умов виробництва продукції;

- повна переробка усіх відходів, що виникають в процесі виробництва продукції. Так, із соломи від зернових культур, лушпиння із соняшнику та інших відходів у процесі виробництва продукції, можна виготовляти паливні брикети, що широко використовуються не тільки на підприємствах, а і пересічними громадянами;

- застосування енергозберігаючих технологій таких як: сонячні панелі, вітрові турбіни, системи автоматизації та застосування біоенергетики. Це дозволить суттєво знизити витрати на виробництво та зберігання продукції;

- диверсифікація виробництва через впровадження на підприємстві новітніх видів теплиць (наприклад, вертикальних теплиць), які дозволяють вирощувати різноманітні овочі, ягоди та салати, які широко використовуються, як в харчовій промисловості, так і в інших галузях (наприклад, в медицині або косметології).

Враховуючи проведені дослідження щодо наявності та ефективності використання виробничого потенціалу підприємства, його фінансових результатів господарювання, проблем аграрних підприємств, ризиків ведення бізнесу та можливих варіантів їх вирішення, ПП «ГЕТЬМАН ТРЕЙД» пропонується впровадити у процес виробництва продукції галузі рослинництва вирощування нішевої культури – коріандр. Вибір пав саме на цю культуру, оскільки її виробництво дозволить суттєво розвантажити використання наявної техніки на підприємстві в пікові періоди і завчасно підготувати ґрунт. До того ж, вся необхідна техніка, що потрібна для її виробництва на підприємстві є (вона повністю відповідає вирощуванню зернових культур). Тобто підприємство не буде нести суттєвих витрат на закупівлю обладнання для її виробництва. Необхідно буде тільки врахувати витрати на закупівлю насіння, гербіцидів та фунгіцидів, які потрібні відповідно до технології виробництва. Також потрібно врахувати витрати на оплату праці працівників підприємства, додаткові витрати на паливно-мастильні матеріали, адміністративні витрати та витрати на логістику (реалізацію продукції).

Коріандр – культура, яка широко використовується в харчовій промисловості, медицині та косметології. Крім того, коріандр користується великим попитом за кордоном, що розширює коло можливих партнерів підприємства з реалізації даної продукції.

Мало кому відомо, що коріандр і кінза – це одна і та ж культура (рис. 3.1.). Справа в тому, що зелене листя коріандру називають кінзою, а його насіння, яке утворюється після процесу дозрівання – коріандром. Коріандр є гарною приправою до салатів, м'ясних страв, супів, кондитерських виробів. Крім того, коріандр є обов'язковою приправою у технології виготовлення ковбас, а також використовується для приготування навіть деяких лікерів. Кінза – це основна приправа в грузинській, азіатській та інших кухнях.

Рис. 3.1. Коріандр (кінза)

У складі коріандру містяться білки, вуглеводи, вітаміни А, В1, В2, С, РР, мікроелементи залізо, калій, кальцій, магній, натрій, фосфор, дубильні і азотисті речовини, жирні олії, крохмаль, цукри (глюкозу, фруктозу, сахарозу), пектин, органічні кислоти. У ньому також присутні ефірної олії, головними компонентами якої є ліналоол і гераніол. Зелень спеції багата на каротин, вітаміни В і В2, рутин, аскорбінову кислоту [9].

В медицині коріандр застосовується для виготовлення препаратів, що лікують печінку, гастрити, кашель, запалення легенів та інші захворювання.

Коріандр – це ще дуже медоносна культура. Тож, додатково можна поставити поряд пасіку і отримати багато дуже смачного меду (на 1 га біля 500 кг).

Тож вважаємо, що особливих проблем з реалізацією нішевої культури, яку мало хто вирощує, у підприємства не буде.

Для вірного розрахунку витрат на виробництво коріандру необхідно чітко знати та розуміти його технологію вирощування і дотримуватись її в процесі виробництва. Так, перед посівом коріандру спочатку необхідно підготувати ґрунт. Основний (перший) обробіток ґрунту (культивация) підприємство може проводити за допомогою дисколапового агрегату Case IH Ecolotiger в парі з трактором John Deere. Через тиждень необхідно вирівняти ґрунт та розбити грудочки, що підприємство може проводити за допомогою

дискових борон Case IH True-Tandem. Сіяти коріандр потрібно тільки у вологий ґрунт. Тому рекомендується проводити його посів на початку весни, а перед посівом у ґрунт потрібно внести аміачну селітру у нормі 150 кг/га. Норма висіву складає 30 кг/га. Підприємство в наявності має сівалку Horsch Avatar, яку може використати для посіву коріандру. Тільки з'являться перші два листочки культури, потрібно провести захист посівів, який рекомендується проводити за допомогою гербіцида Прометрин у нормі 2,5 л/га. Другий захист від бур'янів рекомендується проводити, коли сформується шостий-восьмий листочок. Тут потрібно змінити гербіцид з Прометрину на Вентуру (Клетодим). Обробіток рекомендується здійснювати у нормі 3л/га. Коли з'являються перші бутони на рослині потрібно зробити профілактичний обробіток культури фунгіцидом Карбендазим у нормі 0,5 л/га. Збір урожаю здійснюють напряму на 110-115 день після посіву. Для цього підприємству рекомендується використати зернозбиральний комбайн New Holland-CX8090.

Дослідивши технологію вирощування коріандру, розрахуємо витрати на його виробництво. Для цього спочатку визначимо суму амортизаційних відрахувань, яка буде залежати від суми залишкової вартості техніки та терміну його використання. Тобто, амортизаційні нарахування будемо здійснювати за допомогою прямолінійного методу.

В процесі виробництва продукції планується до використання наступна техніка:

1) дисколаповий агрегат Case IH Ecolotiger залишковою вартістю 1057000 грн. і терміном експлуатації вісім років. Відповідно до прямолінійного методу нарахування амортизації, загальна щорічна сума його амортизації складе 132125,0 грн. ($1057000 / 8 \text{ років} = 132125,0 \text{ грн.}$);

2) трактор John Deere залишковою вартістю 3407438,0 грн. і терміном експлуатації 10 років. Відповідно до прямолінійного методу нарахування амортизації, загальна щорічна сума його амортизації складе 340743,8 грн. ($3407438,0 / 10 \text{ років} = 340743,8 \text{ грн.}$);

3) дискові борони Case IH True-Tandem залишковою вартістю 338200,0грн. і терміном експлуатації 9 років. Відповідно до прямолінійного методу нарахування амортизації, загальна щорічна сума його амортизації складе 37577,8 грн. ($338200,0 / 9 \text{ років} = 37577,8 \text{ грн.}$);

4) сівалка Horsch Avatar залишковою вартістю 3125000,0 грн. і терміном експлуатації 10 років. Відповідно до прямолінійного методу нарахування амортизації, загальна щорічна сума його амортизації складе 312500,0 грн. ($3125000,0 / 10 \text{ років} = 312500,0 \text{ грн.}$);

5) зернозбиральний комбайн New Holland-CX8090 залишковою вартістю 2100000,0 грн. і терміном експлуатації 8 років. Відповідно до прямолінійного методу нарахування амортизації, загальна щорічна сума його амортизації складе 262500,0 грн. ($2100000,0 / 8 \text{ років} = 262500,0 \text{ грн.}$);

б) два вантажних автомобілі загальною залишковою вартістю 1050000,0грн. і терміном експлуатації 5 років. Відповідно до прямолінійного методу нарахування амортизації, загальна щорічна сума його амортизації складе 210000,0 грн. ($1050000,0 / 5 \text{ років} = 210000,0 \text{ грн.}$).

Таким чином, загальна сума амортизаційних витрат на виробництво продукції складає 1295446,2 грн. ($132125,0 + 340743,8 + 37577,8 + 312500,0 + 262500,0 + 210000,0 = 1295446,2 \text{ грн.}$

Згідно технології вирощування коріандру перед його посівом потрібно внести у ґрунт аміачну селітру у нормі 150 кг/га. Дослідження ринку аміачної селітри показало, що його ціна за 1 тону коливається в межах від 22500,0 грн/т до 28000,0 грн/т. (рис. 3.2). Підприємству пропонується закупити аміачну селітру за ціною 22800,0 грн/т або 22,80 грн./кг. Враховуючи норму внесення аміачної селітри на 1 га та її ціну за тону продукції, розрахуємо витрати на закупку аміачної селітри на 1 га:

$$22,8 \text{ грн} * 150,0 \text{ кг} = 3420,0 \text{ грн./га}$$

Тепер розрахуємо загальну суму витрат на закупівлю аміачної селітри враховуючи рекомендовану площу його посіву – 250 га:

$$3420,0 * 250 \text{ га} = 855000,0 \text{ грн.}$$

Товари та послуги

Про нас

Ядуни

Доставка та оплата

Контакти

Статті

Прейс-лист

МИ РЕКОМЕНДУЄМО

СЕЛІТРА АМІАЧНА N 34,4%, МІШОК 50 КГ, УКРАЇНА, АЗОТНЕ ДОБРИВО

1 240 ₴

Показати оптові ціни

Показати до відправки

Оплатити в роздріб

Купити

+380 (96) 847-84-09

Бул.Свободи, 104/104/104 (Київ)

dobrive.com

Аміачна селітра Ostchem (34,4%)

Like this

1400 грн

Купити

Купити в один клік

Тара: 50 кг

Виробник: Ostchem

Склад добрива: Азот (N)

ДОБРИВА > МІНЕРАЛЬНІ ДОБРИВА > Селітра аміачна 34,4% Ostchem

Селітра аміачна 34,4% Ostchem (Черкаси)

4 відгуки

Найкращі відгуки

Ціна: 22 800 грн

Виробник: OSTCHEM

Навантаж.: На складі

Доступні опції

Тара: 1

Ласкаво просимо на наш сайт! Потрібна допомога? - Ми з радістю Вам допоможемо!

У закладки

До порівняння

Купити

мінеральні добрива / Азотні добрива / Аміачна селітра N 34,4

Аміачна селітра N 34,4

1400 грн

Артикул: 100445

★★★★★ Менше відгуків

23 800 грн

Доступна вага

1 тина

Маєте питання?

Рис. 3.2. Ціна аміачної селітри на ринку продукції

Джерело: [13, 14, 15, 16]

Для посіву коріандру рекомендується обрати насіння середньостиглого сорту Оксаніт з потенційною урожайністю 26 ц/га або 2,6 т/га. Даний сорт є стійким до хвороб, вважається посухостійким та придатний до сівби навіть взимку або під зиму (рис. 3.3).

Головна » Насіння інших Олійних » Насіння Коріандру

Пропонуємо купити насіння коріандру від виробника:

100% Оригінальне Насіння з Гарантією Якості по ДСТУ 2240-93!

Для Фізичних осіб - безпечна оплата при отриманні на Новій Пошті.
Для Господарств - безготівка за договором з ПДВ.

НАСІННЯ КОРИАНДРУ ПОСІВНОГО

Рейтинг

Сорт коріандру Оксаніт. 1 репродукція.

Коріандр ОКСАНІТ — середньостиглий сорт із врожайністю до 26 ц/га, вегетаційним періодом близько 100 днів та вмістом ефірної олії 1,85–2,55%. Сорт посухостійкий, стійкий до хвороб та осипання, придатний для сівби під зиму й взимку.

Характеристика сорту коріандру ОКСАНІТ

- ✓ Оригінатор – Інститут сільського господарства Степу НААН.
- ✓ Група стиглості – середньостиглий.
- ✓ Вегетаційний період – близько 100 днів.
- ✓ Висота рослин – 115–120 см.
- ✓ Кількість рядів зерен – 14–16 (по 39–46 зерен у ряду).
- ✓ Маса 1000 насінин – 7–8 г.
- ✓ Вміст ефірної олії – 1,85–2,55%.
- ✓ Врожайність – до 26 ц/га.
- ✓ Норма висіву – 25 кг/га.
- ✓ При ширині міжрядь 15 см – 2,5–3,0 млн/га.
- ✓ При ширині міжрядь 45 см – 1,3–1,6 млн/га.

Переваги сорту коріандру ОКСАНІТ

- ✓ Перспективна нішова культура з високою економічною ефективністю.
- ✓ Може висіватися як під зиму, так і взимку.
- ✓ Невиблаганий до умов вирощування, підходить для різних кліматичних зон.
- ✓ Має високий вміст ефірної олії, що підвищує цінність урожаю.
- ✓ Висока стійкість до осипання, хвороб і посухи.

Стійкість до хвороб і стресів насіння коріандру ОКСАНІТ

- ✓ Посухостійкість – висока.
- ✓ Стійкість до основних хвороб – висока.
- ✓ Стійкість до осипання – висока.

Отримайте в подарунок
лиш технології
вирощування:

Оберіть свій регіон –
Вибрати культуру –

Отримати технології

Рис. 3.3. Характеристика сорту коріандру ОКСАНІТ

Джерело: [17]

Згідно проведених досліджень щодо вартості 1 тони насіння було встановлено, що його ціна коливається в межах від 45000,0 грн./т до 50000,0 грн./т. (рис. 3.4)

The image consists of two screenshots from a website. The top screenshot shows a product page for 'НАСІННЯ КОРІАНДРА ОКСАНІТ ЕЛІТА 1 РЕПРОД' with a price of 50 000 ₴/т. The bottom screenshot shows a product page for 'Коріандр Оксаніт 1я репродукція' with a price of 45,00 грн./кг.

Рис. 3.4. Ціна насіння сорту Оксаніт

Джерело: [18, 19]

Підприємству пропонується закупити насіння коріандру за ціною 45000,0 грн/т або 45,00 грн./кг. Враховуючи норму висіву насіння коріандру на 1 га та його ціну за тону продукції, розрахуємо витрати на закупку насіння для 1 га:

$$45,0 \text{ грн} * 30,0 \text{ кг} = 1350,0 \text{ грн./га}$$

Тепер розрахуємо загальну суму витрат на закупівлю насіння сорту коріандру Оксаніт враховуючи рекомендовану площу його посіву – 250 га:

$$1350,0 * 250 \text{ га} = 337500,0 \text{ грн.}$$

Відповідно до технології вирощування коріандру, з появою 2-4 листочка потрібно проводити перший захист рослин від бур'яну. Для цього рекомендується використовувати гербіцид Прометрин з нормою обробки 2,5л/га. Згідно проведених досліджень щодо вартості 1 літру препарату було встановлено, що його ціна у всіх продавців, які розглядались як потенційні, однакова і складає 2480 грн./10 л. (рис. 3.5)

Гербіцид Альфа Прометрин (Прометрин)

2480 грн.

• Назва: **С в наявності**

• Прізвище: **Альфа СМАРТ Агро**

• Код товару: 10750

– 1 + **✓ Купити** **✓ Швидке замовлення**

☆☆☆☆ Відгуки: 0 • **Написати відгук**

Телефонуйте: **(098) 057-38-89** **(066) 341-88-89**

У нас консультуються навіть пробаці інших магазинів

✓ Як купити:

- Затеlexфонуйте нам
- Замовте дзвінок
- Через кнопку "Купити"

☑ Як оплатити:

- покладений платіж
- Безготівковий
- Банківський переказ

🚚 Доставка по Україні:

- Новою Поштою
- Самовивіз
- Нашим транспортом

📦 Відправка протягом 24 годин (терміново - 1 год)

🏷 Ціна вказана ЗА ТАРНУ ОДИНИЦЮ З ПДВ

👤 100% Оригінал! Товар можна перевірити.

Діюча речовина	Прометрин
Культура	Соняшник, Горох, Соя
Тара	10л
Норма витрати л-л/га	2,0-5,0

Рис. 3.5. Ціна гербіциду Прометрин

Джерело: [4]

Розрахуємо витрати на закупку гербіциду для 1 га враховуючи його норму обробки та ціну за 10 літрів:

$$(2480,0 \text{ грн.} / 10 \text{ л.}) * 2,5 \text{ л} = 248,0 \text{ грн.} * 2,5 = 620,0 \text{ грн./га}$$

Тепер розрахуємо загальну суму витрат на закупівлю гербіциду Прометрин враховуючи рекомендовану площу його посіву – 250 га:

$$620,0 * 250 \text{ га} = 155000,0 \text{ грн.}$$

Другу обробку сходів коріандру від бур'янів рекомендується проводити у фазі появи 6-8 листків. Для цього використовуємо гербіцид Клетодим з нормою обробки 3 л/га. Згідно проведених досліджень щодо вартості 1 літру препарату було встановлено, що його ціна у всіх продавців, які розглядались як потенційні, однакова і складає 1600,0 грн./5 л. (рис. 3.6)

Рис. 3.6. Ціна гербіциду ВЕНТУРА (Клетодим)

Джерело: [5]

Розрахуємо витрати на закупку гербіциду для 1 га враховуючи його норму обробки та ціну за 5-ть літрів:

$$(1600,0 \text{ грн.} / 5 \text{ л.}) * 3,0 \text{ л} = 320,0 \text{ грн.} * 3,0 = 960,0 \text{ грн./га}$$

Тепер розрахуємо загальну суму витрат на закупівлю гербіциду Вентура (Клетодим) враховуючи рекомендовану площу його посіву – 250 га:

$$960,0 * 250 \text{ га} = 240000,0 \text{ грн.}$$

З появою перших бутонів на рослині потрібно зробити профілактичний обробіток культури фунгіцидом Карбендазим у нормі 0,5 л/га. Згідно проведених досліджень щодо вартості 1 літру препарату було встановлено, що його ціна у всіх продавців, які розглядались як потенційні, значно коливається і знаходиться в межах від 270,0 грн./л. до 846,0 грн./л. (рис. 3.7)

Підприємству рекомендується закупити препарат за ціною 270,0 грн./л.

The image consists of two screenshots from the AgroAntal website. The top screenshot shows the product page for 'Фунгіцид Карбезим'. The price is listed as 270.00 грн/л. Below the price, there is a button 'Замовити в 1 клік'. The bottom screenshot shows a product list with three items: 'Фунгіцид Карбезим' at 286.00 грн/л, 'Фунгіцид Комозим' at 316.00 грн/л, and 'Фунгіцид Держштеф' at 846.00 грн/л. Each item has a 'КУПИТИ' button.

Рис. 3.7. Ціна фунгіциду Карбезим

Джерело: [24, 25]

Розрахуємо витрати на закупку фунгіциду Карбендазим для 1 га враховуючи його норму обробки та ціну за один літр:

$$270,0 \text{ грн.} * 0,5 \text{ л/га} = 135,0 \text{ грн./га}$$

Тепер розрахуємо загальну суму витрат на закупівлю фунгіциду Карбендазим враховуючи рекомендовану площу його посіву – 250 га:

$$135,0 \text{ грн.} * 250 \text{ га} = 33750,0 \text{ грн.}$$

Отже, провівши розрахунки необхідних препаратів для обробки ґрунту та рослин в процесі виробництва коріандру, підрахуємо загальну суму витрат на їх придбання з розрахунку на рекомендовану площу посіву культури:

$$855000,0 + 155000,0 + 240000,0 + 33750,0 = 1283750,0 \text{ грн.}$$

Оплата праці працівників підприємства є однією із найважливіших статей витрат. Від її розміру буде залежати мотивація роботи працівників і бажання залишитись працювати на даному підприємстві.

Загальний обсяг працівників, який потрібен для процесу виробництва коріандру складає п'ять осіб, а саме: два водія, один комбайнер, один тракторист та одна особа з категорії допоміжного персоналу. Всі працівники в процесі виробництва продукції будуть задіяні лише протягом шести місяців. Середня їх місячна заробітна плата буде складати 15000,0 грн., а загальний фонд їх оплати праці протягом шести місяців складе 549000,0 грн., а саме:

$$1) 15000,0 * 5 \text{ осіб} * 6 \text{ місяців} = 450000,0 \text{ грн.};$$

$$2) 450000,0 * 1,22 \text{ (ЄСВ)} = 549000,0 \text{ грн.}$$

Процес виробництва продукції не можливий без інших додаткових витрат, що буде нести підприємство. Загальну суму цих витрат рекомендуємо взяти на рівні 20,0% від суми всіх вище розрахованих витрат на виробництво продукції. Таким чином сума інших витрат складе 706094,2 грн. ($3530471,2 * 0,2 = 706094,2$).

Процес реалізації продукції не можливий без витрат на паливно-мастильні матеріали (з урахуванням витрат на бензин і дизельне паливо) та додаткових витрат пов'язаних з процесом реалізації продукції. Підприємству рекомендується взяти розмір цих витрат на рівні 20,0% від загальних виробничих витрат з урахуванням інших витрат, що увійшли у загальну суму виробничих витрат. Таким чином, загальна сума транспортних витрат складе 847313,1 грн. ($4236565,4 * 0,2 = 847313,1$)

Провівши розрахунок усіх витрат, які буде нести підприємство в процесі виробництва коріандру, для наочності, зведемо їх в єдину таблицю, де врахуємо, що з кожним роком (під впливом інфляції) ціни на сировину і матеріали зростають (табл. 3.1).

Таблиця 3.1.

Поточні операційні витрати на виробництво та реалізацію коріандру

Статті витрат	Сума витрат, грн.		
	2026	2027	2028
Оплата праці	549000,0	576450,0	605272,5
Амортизація	1295446,2	1295446,2	1295446,2
Насіння	337500,0	354375,0	372093,8
Гербіциди + Фунгіциди	1283750,0	1347937,5	1415334,4
ПММ	64775,0	68013,8	71414,4
Всього без інших витрат	3530471,2	3642222,5	3759561,3
Інші витрати (20% від загальних витрат)	706094,2	728444,5	751912,3
Загальні виробничі витрати (з урахуванням інших витрат)	4236565,4	4370666,9	4511473,5
Транспортні витрати (логістика) - 20% від загальних виробничих витрат	847313,1	874133,4	902294,7
Всього витрат	5083878,5	5244800,3	5413768,2

Таким чином, загальна сума операційних витрат на виробництво та реалізацію коріандру у перший рік його вирощування складе 5083878,5 грн.

3.2. Ефективність впровадження інвестиційного проєкту

Впровадження інвестиційного проєкту передбачає вкладення початкових інвестицій для його реалізації у сумі 3073609,8 грн., яка складається з витрат на закупівлю: насінневого матеріалу; аміачної селітри; гербіцидів та фунгіцидів; оплати праці працівників, які будуть задіяні в процесі виробництва; витрат на паливно-мастильні матеріали; інших виробничих витрат та транспортних і маркетингових витрат, які пов'язані з реалізацією продукції. Оскільки підприємство не має достатньої кількості вільних грошей, йому пропонується їх взяти у кредит терміном на два роки під 25% річних. Термін реалізації проєкту – три роки.

З метою обґрунтування доцільності впровадження інвестиційного проєкту в попередньому підрозділі було доведено актуальність виробництва коріандру, який є нішевою культурою, широко використовується в харчовій промисловості, медицині, косметології та користується попитом за кордоном, що дозволяє підприємству розширити свій ринок реалізації продукції. Також було визначено загальну суму витрат на виробництво та реалізацію продукції на перший рік впровадження інвестиційного проєкту. Враховуючи щорічне зростання цін на сировину, ПММ та інші ресурси, що задіяні у процесі виробництва продукції, витрати на кожен наступний рік було збільшено на 5,0% від попереднього року. Таким чином, загальна сума витрат на виробництво та реалізацію продукції протягом трьох років складе 15742447,1 грн. (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Витрати операційної діяльності, грн.

Показники	2026	2027	2028	усього
Прямі матеріальні витрати	1686025,0	1770326,3	1858842,6	5315193,8
Прямі трудові витрати (оплата праці і соціальні відрахування)	549000,0	576450,0	605272,5	1730722,5
Разом прямі витрати	2235025,0	2346776,3	2464115,1	7045916,3
Операційні витрати - всього	1553407,3	1602577,9	1654207,0	4810192,2
у т.ч. адміністративні та інші витрати	706094,2	728444,5	751912,3	2186451,0
Амортизація	1295446,2	1295446,2	1295446,2	3886338,6
Всього витрат операційної діяльності	5083878,5	5244800,3	5413768,2	15742447,1

Бюджет проєкту передбачає доведення факту, що у підприємства протягом усього періоду існування інвестиційного проєкту буде достатньо грошових коштів щоб здійснювати неперервний процес виробництва і реалізації продукції та погасити кредитні кошти з відповідним відсотком.

Для того, щоб розрахувати бюджет проєкту, потрібно визначитись з його доходною частиною. З цією метою потрібно дослідити ринок коріандру і визначитись з можливою (плановою) ціною на відповідний вид продукції (рис. 3.8).

Культура	Ціна	Розрахунок	Область	Дата	
Коріандр	22000	грн з ПДВ	Черкаська	25.11.2025	Дивитись всі ціни
Коріандр	28000	грн з ПДВ	Дніпропетровська	25.11.2025	Дивитись всі ціни
Коріандр	23600	грн з ПДВ	Одеська	25.11.2025	Дивитись всі ціни
Коріандр	470	USD	Одеська	25.11.2025	Дивитись всі ціни

Рис. 3.8. Ціна коріандру на ринках України

Джерело: [26]

Дослідження ринку коріандру в Україні дає можливість стверджувати, що ціни на нього у 2025 році суттєво коливаються за регіонами. Так, найвища ціна коріандру склала у Дніпропетровській області, а найнижча – в Черкаській області. Виходячи з аналізу цін на коріандр, підприємству пропонується запланувати ціну на рівні 24000,0 грн./т. на 2026 рік і її не змінювати в наступні роки, що дозволить врахувати можливі ризики у випадку падіння цін на продукцію.

Визначення загального обсягу доходу по проєкту не можливе без розуміння можливого обсягу виробництва продукції. Враховуючи спеціалізацію підприємства, його сівозміни тощо, підприємству рекомендується відвести під вирощування коріандру 250 га. Оскільки у запропонованого сорту коріандру для його виробництва потенційна урожайність складає 2,6 ц/га, враховуючи всі ризики, ми пропонуємо запланувати його урожайність на рівні 1,5 т/га. Таким чином, загальний обсяг

очікуваного валового збору продукції буде складати 375 тон, а обсяг доходу від реалізації коріандру – 9000 тис. грн. або 9000000,0 грн.

Визначившись з очікуваним розміром доходу від реалізації продукції, складемо бюджет проєкту (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Бюджет проєкту, грн.

Статті доходів/витрат	2026	2027	2028
1. Кошти на початок проєкту	3073609,8	4684523,9	6134516,2
2. Надходження від операційної діяльності	9000000,0	9000000,0	9000000,0
3. Разом наявні кошти (1+2)	12073609,8	13684523,9	15134516,2
4. Витрати по операційній діяльності	5083878,5	5244800,3	5413768,2
4а. Витрати по виплатах за кредит	2305207,35	2305207,35	0,0
5. Разом грошові виплати	7389085,9	7550007,7	5413768,2
6. Кошти на кінець року (3-5)	4684523,9	6134516,2	9720748,0
7. Грошовий потік по операційній діяльності (2-4)	3916121,5	3755199,7	3586231,8

Наведені дані доводять, що бюджет проєкту є збалансованим і таким, що рекомендується до затвердження. Проте, це ще не доводить ефективність впровадження інвестиційного проєкту, оскільки всі доходи підприємства ще потрібно продисконтувати (табл. 3.4) і тільки вже потім встановити можливість покриття очікуваним прибутком всіх витрат на виробництво та реалізацію продукції з урахуванням початкових інвестиційних вкладень. Тобто потрібно визначити індикатори інвестиційного проєкту (табл. 3.5).

Для визначення чистого дисконтованого грошового потоку по інвестиційного проєкту, який представлений у таблиці 3.4, було проведено дисконтування грошового потоку за допомогою коефіцієнту дисконтування, який був взятий на рівні 40,0%. Досить високий рівень коефіцієнту дисконтування пояснюється суттєвими ризиками ведення господарської діяльності у період воєнного стану та нестабільністю економічних процесів в країні.

Показники ефективності проєкту

Показники	2026	2027	2028
Сума інвестицій, грн.	3073609,8		
Вигоди по проєкту, грн.	9000000,0	9000000,0	9000000,0
Поточні витрати по проєкту, грн.	5083878,5	5244800,3	5413768,2
Очікуваний прибуток, грн.	3916121,5	3755199,7	3586231,8
Відсотки по кредиту (25%) + тіло кредиту, грн.	2305207,35	2305207,35	0
Амортизація, грн.	1295446,2	1295446,2	1295446,2
Коефіцієнт дисконтування (R=40,0%)	1	0,714	0,510
Чисті грошові потоки, грн.	2906360,3	2745438,5	4881678,0
Дисконтовані грошові потоки, грн.	2906360,3	1960243,1	2489655,771
Дисконтований грошовий потік з початку експлуатації проєкту, грн.	2906360,3	4866603,4	7356259,198
Дисконтовані вигоди, грн.	10295446,2	7350948,6	5250677,6
Дисконтовані витрати, грн.	7389085,9	5390705,5	2761021,8

Показники ефективності інвестиційного проєкту довели його ефективність та доцільність прийняття. Проте, ще необхідно визначитись з періодом окупності інвестиційного проєкту. Не допустимо, щоб цей період перевищував запланований період здійснення інвестиційного проєкту (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Індикатори ефективності проєкту

Показники	Значення
NPV	7356259,2
NPV _м	4282649,4
Рентабельність інвестицій, %	139,3
Коефіцієнт вигоди/витрати	1,47
Строк окупності проєкту, років	1,09

Отже, наведені значення індикаторів ефективності інвестиційного проєкту довели його доцільність і раціональність впровадження, оскільки

період окупності проєкту не перевищує його життєвого циклу і складає трохи більше одного року.

Кожен інвестиційний проєкт повинен підлягати оцінюванню ризиків. Для цього використовують метод аналізу сценаріїв (табл. 3.7) та метод визначення зони виробничої стійкості, за допомогою якого визначається точка беззбитковості проєкту за різними сценаріями (табл. 3.8). Вихідна інформація для використання зазначених методів оцінки ризиків проєкту наведена у таблиці 3.6. Вона передбачає, що за кожним наступним варіантом витрати на виробництво одиниці продукції будуть збільшуватись на 20,0% від попереднього варіанту.

Таблиця 3.6

Вихідна інформація для кількісної оцінки ризиків

Ймовірність сценарію	Коріандр		
	Ціна за 1 т, грн.	Собівартість 1т, грн.	Кількість реалізованої продукції, т
0,5	24000,0	13557,01	375,00
0,3	24000,0	16268,41	375,00
0,2	24000,0	18979,81	375,00
1	x	x	x

Таблиця 3.7

Оцінка ризиків проєкту за методом аналізу сценаріїв

Ймовірність сценарію	Коріандр			
	МЗД	МЗДі	МЗДо	Відхилення від можливого значення доходу
0,5	3916121,47	1958060,74	3204378,48	1899040,00
0,3	2899345,77	869803,73		
0,2	1882570,06	376514,01		
Коефіцієнт варіації	0,59			

Оцінка ризиків проєкту за методом визначення зони виробничої стійкості

Ймовірність	Коріандр		
	ТБВ	ЗВС,%	ЗВС _о
0,5	126,84	66,18	33,09
0,3	152,46	59,35	17,80
0,2	190,99	49,07	9,81
Очікуваний рівень зони виробничої стійкості	x	x	60,71

Проведенні дослідження щодо ризиків проєкту довели, що він є стійким до різних варіантів сценаріїв і таким, що може бути запропонований підприємству, оскільки, навіть при найгіршому варіанті сценарію, точка беззбитковості проєкту складає 191,0 т реалізації продукції замість 375,0 тон для покриття запланованих витрат.

Проведені дослідження надають можливість оцінити ефективність і доцільність впровадження інвестиційного проєкту, але не надають можливості побачити результативні показники ефективності виробництва самої продукції. За допомогою таблиці 3.9 візуалізуємо відповідні показники.

Таблиця 3.9

Показники економічної ефективності виробництва коріандру

Показники	2026	2027	2028
Витрати - всього, грн.	7389085,85	7550007,65	5413768,2
в т.ч. витрати по сплаті кредиту, грн.	2305207,35	2305207,35	0,0
Виручка від реалізації, грн.	9000000,0	9000000,0	9000000,0
Кількість реалізованої продукції, т	375,0	375,0	375,0
Прибуток всього, грн.	1610914,2	1449992,4	3586231,8
Прибуток на 1 т, грн	4295,77	3866,65	9563,28
Рівень рентабельності, %	21,80	19,21	66,24

Отже, проведені дослідження щодо економічної ефективності виробництва коріандру довели, що підприємство у перший же рік його вирощування отримає прибутку понад 1,5 млн. грн., а за всі три роки життєвого циклу проєкту – 6647138,3 грн. або 6,647 млн. грн. І це з урахуванням того, що протягом двох років підприємство буде повертати кредит з відповідними відсотками.

Таким чином, впровадження інвестиційного проєкту з вирощування коріандру на підприємстві є доцільним та ефективним і таким, що дозволить підприємству, як мінімум, скоротити загальну суму збитку підприємства, а при раціональних та обґрунтованих управлінських рішеннях щодо виробництва інших видів продукції на підприємстві – отримувати відповідні прибутки.

Висновки до третього розділу.

1. Дослідження чинників, які суттєво впливають на фінансові результати господарської діяльності підприємств аграрного спрямування у період воєнного стану, дозволили виявити можливі варіанти підвищення прибутковості підприємства, як в абсолютному, так і у відносному варіантах, зокрема це можуть бути:

- повна або часткова зміна видів продукції, що підлягають виробництву. Тим самим створюються новітні, нішеві ринку продукції;

- зміна технологій виробництва продукції. Перехід на новітні технології виробництва продукції галузі рослинництва, такі як: No-Till, Strip-Till, Vert-Till, покривні культури, точне землеробство, будуть сприяти збільшенню обсягів виробництва продукції, а відповідно і покращенню кінцевих результатів діяльності підприємства;

- змінна насіннєвого матеріалу, який є більш пристосованим до нових природно-кліматичних умов виробництва продукції;

- повна переробка усіх відходів, що виникають в процесі виробництва продукції. Так, із соломи від зернових культур, лушпиння із соняшнику та інших відходів у процесі виробництва продукції, можна виготовляти паливні брикети, що широко використовуються не тільки на підприємствах, а і пересічними громадянами;

- застосування енергозберігаючих технологій таких як: сонячні панелі, вітрові турбіни, системи автоматизації тощо та застосування біоенергетики. Це дозволить суттєво знизити витрати на виробництво та зберігання продукції;

- диверсифікація виробництва через впровадження на підприємстві новітніх видів теплиць (наприклад, вертикальних теплиць), які дозволяють вирощувати різноманітні овочі, ягоди та салати, які широко використовуються, як в харчовій промисловості, так і в інших галузях (наприклад, в медицині або косметології) тощо.

2. Враховуючи проведені дослідження щодо наявності та ефективності використання виробничого потенціалу підприємства, його фінансових результатів господарювання, проблем аграрних підприємств, ризиків ведення бізнесу та можливих варіантів їх вирішення, ПП «ГЕТЬМАН ТРЕЙД» пропонується впровадити у процес виробництва продукції галузі рослинництва вирощування нішевої культури – коріандр. Вибір пав саме на цю культуру, оскільки її виробництво дозволить суттєво розвантажити використання наявної техніки на підприємстві в пікові періоди і завчасно підготувати ґрунт. До того ж, вся необхідна техніка, що потрібна для її виробництва на підприємстві є (вона повністю відповідає вирощуванню зернових культур). Тобто підприємство не буде нести суттєвих витрат на закупівлю обладнання для його виробництва. Необхідно буде тільки врахувати витрати на закупівлю насіння, гербіцидів та фунгіцидів, які потрібні відповідно до технології виробництва. Також потрібно врахувати

витрати на оплату праці працівників підприємства, додаткові витрати на паливно-мастильні матеріали, адміністративні витрати та витрати на логістику (реалізацію продукції)

3. Коріандр або кінза (зелень коріандру) – це культура, яка широко використовується в харчовій промисловості, медицині та косметології і користується великим попитом за кордоном, що розширює коло можливих партнерів підприємства з реалізації даної продукції. Коріандр є гарною приправою до салатів, м'ясних страв, супів, кондитерських виробів. Крім того, коріандр є обов'язковою приправою у технології виготовлення ковбас, а також використовується для приготування навіть деяких лікерів. Кінза – це основна приправа в грузинській кухні, азіатській кухні та інших. У складі коріандру містяться білки, вуглеводи, вітаміни А, В1, В2, С, РР, мікроелементи залізо, калій, кальцій, магній, натрій тощо, а зелень коріандру (кінза) багата на каротин, вітаміни В і В2, рутин, аскорбінову кислоту. Коріандр – це ще дуже медоносна культура. Тож, додатково можна поставити поряд пасіку і отримати багато (на 1 га біля 500 кг) дуже смачного меду.

4. Впровадження інвестиційного проекту передбачає вкладення початкових інвестицій для його реалізації у сумі 3073609,8 грн. Оскільки підприємство не має достатньої кількості вільних грошей, йому пропонується їх взяти у кредит терміном на два роки під 25% річних. Життєвий цикл проекту – 3 роки.

5. Згідно технології вирощування коріандру було розраховано витрати на його виробництво та реалізацію, які у перший рік склали 5083,88 тис. грн. Крім того, було враховано, що з кожним роком (під впливом інфляції) ціни на сировину і матеріали будуть зростати як мінімум на 5,0%.

6. Доходна частина інвестиційного проекту була визначена виходячи з того, що: 1) товариству рекомендовано відвести під вирощування коріандру 250 га (виходячи зі спеціалізації підприємства та його сівозмін); 2) потенційна урожайність запропонованого сорту коріандру (сорт Оксаніт),

була зменшена з 2,6 т/га до 1,5 т/га (з метою уникнення можливих ризиків її зниження під впливом природно-кліматичних умов); 3) дослідження ринку коріандру у 2025 році довели, що його ціна в Україні значно коливається (від 22,0 тис. грн./т до 28,0 тис.грн./т), а тому підприємству було рекомендовано взяти середню ціну для розрахунку інвестиційного проекту (рекомендована ціна склала 24,0 тис. грн. /т) і протягом усього життєвого циклу проекту її не збільшувати (з метою уникнення можливих ризиків її зниження, а не збільшення у динаміці). Таким чином, доходна частина інвестиційного проекту протягом життєвого його циклу склала 9,0 млн. грн. щорічно.

7. Визначені індикатори ефективності інвестиційного проекту довели його доцільність і раціональність впровадження, оскільки період окупності проекту не перевищує його життєвого циклу і складає трохи більше одного року, а рентабельність інвестицій дорівнює 139,3%.

8. Проведенні дослідження щодо ризиків проекту за методом аналізу сценаріїв та методом визначення зони виробничої стійкості довели, що він є стійким до різних варіантів сценаріїв і таким, що може бути запропонований підприємству, оскільки, навіть при найгіршому варіанті сценарію, точка беззбитковості проекту складає 191,0 тону реалізації продукції замість 375,0 тон для покриття запланованих витрат.

9. Проведені дослідження щодо економічної ефективності виробництва коріандру довели, що підприємство у перший же рік його вирощування отримає прибутку понад 1,5 млн. грн., а за всі три роки життєвого циклу проекту – 6,647 млн. грн. І це з урахуванням того, що протягом двох років підприємство буде повертати кредит з відповідними відсотками.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

1. Дослідження щодо методики оцінки фінансового стану підприємства дозволити встановити, що оцінка фінансової стійкості підприємства здійснюється за допомогою абсолютних і відносних показників за такими напрямками: майновий стан підприємства, його ліквідність та платоспроможність, ділова активність, фінансова незалежність та прибутковість результатів господарської діяльності. В процесі проведення діагностики фінансового стану підприємства можуть використовуватись різноманітні формалізовані та неформалізовані методи дослідження, зокрема: балансовий метод, метод коефіцієнтів, інтегральний метод та інші. Розкрито методику розрахунку основних абсолютних та відносних показників, що характеризують фінансовий стан підприємства, надано аналіз сутності кожного показника.

2. Аналіз методики прибутковості підприємства надав можливості стверджувати, що розмір прибутку, який формується на підприємстві окремо за кожним видом діяльності дозволяє товаровиробнику перекривати його збиток від одного виду діяльності прибутком від іншого виду діяльності, що в цілому може позитивно впливати на кінцевий результат прибутковості підприємства. Але, прибуток це лише абсолютний результат господарської діяльності підприємства, який завжди потрібно порівнювати з витратами, які несе підприємство в процесі господарювання. Таким чином утворюється критерій економічної ефективності діяльності підприємства – рівень рентабельності, за допомогою якого оцінюються не тільки результати всієї господарської діяльності підприємства, а і окремих її напрямів. На підставі отриманих результатів аналізу рентабельності діяльності підприємства, окремих його напрямів або певних видів продукції, ресурсів, керівництво підприємства приймає обґрунтовані управлінські рішення щодо доцільності

та ефективності використання ресурсів, виробництва продукції або здійснення окремих видів діяльності.

3. Зараз практично всі підприємства зштовхнулись з проблемами логістики, постійного зростання цін на сировину, електроенергію, паливо тощо, що суттєво вплинуло на результати їх господарювання. В процесі аналізу резервів підвищення прибутковості підприємства були виявлені наступні: скорочення витрат на виробництво продукції; збільшення обсягів виробництва продукції; впровадження цифрових технологій в процес виробництва та реалізації продукції; підвищення якості продукції; впровадження новітніх інвестиційних проєктів на основі креативних рішень; впровадження інноваційних технологій виробництва продукції тощо.

4. Приватне підприємство «ГЕТЬМАН ТРЕЙД» середнє за розміром підприємство. Згідно статуту воно має можливість здійснювати наступні види економічної діяльності: вирощування зернових культур, овочів і баштанних культур, горіхів, пряних та лікарських культур, займатись оптовою торгівлею газоподібним паливом, відходами та брухтом тощо. Виконавчим органом підприємства виступає Виконавча дирекція.

5. Дослідження щодо наявності та ефективності використання виробничого потенціалу на підприємстві засвідчили, що підприємство починаючи з 2022 року скоротило чисельність працівників та площу орендованих сільськогосподарських угідь практично у двічі, що пов'язано із початком повномасштабного вторгнення росії в Україні і нехваткою кадрового персоналу. Проте, воно зберегло всю свою матеріально-технічну базу, яка знаходиться в досить гарному стані. Прослідковується чітке поєднання всіх видів ресурсів між собою (з точки зору забезпеченості), раціонально та ефективно їх використовує, про що свідчить такий показник як фондвіддача, яка протягом періоду дослідження підвищилась на 10,12%. Проте, є і негативні моменти в ефективності використання матеріально-технічної бази підприємства в частині оборотних засобів, зокрема, відмічається погіршення ефективності їх використання, про що свідчить

такий показник як коефіцієнт обороту оборотного капіталу, який у 2024 році знизився на 7,76%. В цілому, незважаючи на достатню забезпеченість підприємства виробничим потенціалом, раціональність та ефективність його використання, підприємство у 2024 році значно погіршило критерій економічної ефективності використання своїх активів, який знизився в порівнянні з базовим 2022 роком на 0,02 відсоткових пункти і склав від'ємне значення (-0,01).

6. Дослідження щодо ліквідності та платоспроможності підприємства довели, що підприємство в цілому є ліквідним та платоспроможним, але має певні проблеми з миттєвою платоспроможністю та платоспроможністю в короткостроковому періоді, оскільки недосконалі управлінські рішення призвели до великої кількості запасів на складах підприємства та постійного зростання дебіторської заборгованості, що унеможлиблює процес досконалого ведення господарської діяльності.

7. Аналіз ділової активності підприємства засвідчив, що у зв'язку зі зростанням на підприємстві кількості матеріально-виробничих запасів та дебіторської заборгованості, їх період обороту у 2024 році проти 2022 року зріс майже на 21 та 28 днів відповідно. Крім того, період обороту кредиторської заборгованості також має тенденцію до зростання, що пов'язано із великою кількістю запасів на підприємстві, зростаючою його дебіторською заборгованістю і, як результат, це все унеможлиблює процес ведення господарської діяльності підприємства без постійного залучення кредитів. Проте, нерівномірні темпи зростання періодів обороту матеріально-виробничих запасів, дебіторської та кредиторської заборгованостей призвели до скорочення у 2024 році фінансового циклу, який скоротився трохи більше ніж на 16 днів і станом на 2024 рік склав практично 160 днів, що є позитивним моментом в діловій активності підприємства.

8. Дослідження щодо фінансової незалежності підприємства засвідчили, що воно цілком фінансово незалежне, автономне від зовнішніх зобов'язань, оскільки коефіцієнт автономії перевищує його нормативне

значення (норматив показника складає більше ніж 0,5) і станом на 2024 рік складає 0,64, що говорить про наявність власного капіталу на підприємстві в загальній сумі активів підприємства на рівні 64%. Також показники фінансової стабільності та фінансового ризику, незважаючи на не значне їх погіршення, відповідають нормативним значенням, що свідчить про фінансову стабільність роботи підприємства. До того ж, коефіцієнт інвестування на підприємстві має тенденцію до зростання, що засвідчує про фінансування підприємством основних засобів за рахунок власних джерел.

9. Прибутковість підприємства протягом трьох років зазнавала суттєвих змін. Підприємство отримувало, як великі прибутки (у 2023 році розмір отриманого чистого прибутку склав 312,6 тис. грн.), так збитки (у 2024 році розмір отриманого збитку склав 18,8 тис. грн.) за результатами своєї господарської діяльності. Головною причиною таких коливань є не тільки постійно зростаючі витрати на сировину, електроенергію, паливо тощо, а і вплив природно-кліматичних умов (особливо в сільському господарстві), на обсяги виробництва і реалізації продукції на ринку. Чим більша пропозиція продукції, тим нижча ціна на неї. А тому, деякі підприємства за рахунок суттєвого зниження цін на продукцію не в змозі своїми доходами перекрити витрати на виробництво та реалізацію продукцію, що негативно впливає на кінцеві результати господарської діяльності підприємств. ПП «ГЕТЬМАН ТРЕЙД» не є випадком.

Отже, за результатами фінансової діяльності підприємства протягом останніх трьох років маємо той факт, що всі критерії економічної ефективності використання ресурсів (рентабельність активів, рентабельність власного капіталу) та видів діяльності підприємства (чиста рентабельність продаж, рентабельність діяльності підприємства) мали тенденцію до значного погіршення у зв'язку з тим, що звітний 2024 рік для підприємства був збитковим.

10. Дослідження чинників, які суттєво впливають на фінансові результати господарської діяльності підприємств аграрного спрямування у

період воєнного стану, дозволили виявити можливі варіанти підвищення прибутковості підприємства, як в абсолютному, так і у відносному варіантах, зокрема це можуть бути:

- повна або часткова зміна видів продукції, що підлягають виробництву. Тим самим створюються новітні, нішеві ринки продукції;

- зміна технологій виробництва продукції. Перехід на новітні технології виробництва продукції галузі рослинництва, такі як: No-Till, Strip-Till, Vert-Till, покривні культури, точне землеробство, будуть сприяти збільшенню обсягів виробництва продукції, а відповідно і покращенню кінцевих результатів діяльності підприємства;

- змінна насінневого матеріалу, який є більш пристосованим до нових природно-кліматичних умов виробництва продукції;

- повна переробка усіх відходів, що виникають в процесі виробництва продукції. Так, із соломи від зернових культур, лушпиння із соняшнику та інших відходів у процесі виробництва продукції, можна виготовляти паливні брикети, що широко використовуються не тільки на підприємствах, а і пересічними громадянами;

- застосування енергозберігаючих технологій таких як: сонячні панелі, вітрові турбіни, системи автоматизації та застосування біоенергетики. Це дозволить суттєво знизити витрати на виробництво та зберігання продукції;

- диверсифікація виробництва через впровадження на підприємстві новітніх видів теплиць (наприклад, вертикальних теплиць), які дозволяють вирощувати різноманітні овочі, ягоди та салати, які широко використовуються, як в харчовій промисловості, так і в інших галузях (наприклад, в медицині або косметології) тощо.

11. Враховуючи проведені дослідження щодо наявності та ефективності використання виробничого потенціалу підприємства, його фінансових результатів господарювання, проблем аграрних підприємств, ризиків ведення бізнесу та можливих варіантів їх вирішення, приватному підприємству «ГЕТЬМАН ТРЕЙД» пропонується впровадити у процес

виробництва продукції галузі рослинництва вирощування нішевої культури – коріандр. Вибір пав саме на цю культуру, оскільки її виробництво дозволить суттєво розвантажити використання наявної техніки на підприємстві в пікові періоди і завчасно підготувати ґрунт. До того ж, вся необхідна техніка, що потрібна для її виробництва на підприємстві є (вона повністю відповідає вирощуванню зернових культур). Тобто підприємство не буде нести суттєвих витрат на закупівлю обладнання для його виробництва. Необхідно буде тільки врахувати витрати на закупівлю насіння, гербіцидів та фунгіцидів, які потрібні відповідно до технології виробництва. Також потрібно врахувати витрати на оплату праці працівників підприємства, додаткові витрати на паливно-мастильні матеріали, адміністративні витрати та витрати на логістику (реалізацію продукції)

12. Коріандр або кінза – це культура, яка широко використовується в харчовій промисловості, медицині та косметології і користується великим попитом за кордоном, що розширює коло можливих партнерів підприємства з реалізації даної продукції. Коріандр є гарною приправою до салатів, м'ясних страв, супів, кондитерських виробів. Крім того, коріандр є обов'язковою приправою у технології виготовлення ковбас, а також використовується для приготування навіть деяких лікерів. Кінза (зелень коріандру) – це основна приправа в грузинській, азіатській та інших кухнях. У складі коріандру містяться білки, вуглеводи, вітаміни А, В1, В2, С, РР, мікроелементи залізо, калій, кальцій, магній, натрій тощо, а кінза багата на каротин, вітаміни В і В2, рутин, аскорбінову кислоту. Коріандр – це ще дуже медоносна культура. Тож, додатково можна поставити поряд пасіку і отримати багато дуже смачного меду (на 1 га біля 500 кг).

13. Впровадження інвестиційного проекту передбачає вкладення початкових інвестицій для його реалізації у сумі 3073609,8 грн. Оскільки підприємство не має достатньої кількості вільних грошей, йому пропонується їх взяти у кредит терміном на два роки під 25% річних. Життєвий цикл проекту – 3 роки.

14. Згідно технології вирощування коріандру було розраховано витрати на його виробництво та реалізацію, які у перший рік склали 5083,88 тис. грн. Крім того, було враховано, що з кожним роком (під впливом інфляції) ціни на сировину і матеріали будуть зростати як мінімум на 5,0% від попереднього року.

15. Доходна частина інвестиційного проєкту була визначена виходячи з того, що: 1) товариству рекомендовано відвести під вирощування коріандру 250 га (виходячи зі спеціалізації підприємства та його сівозмін); 2) потенційна урожайність запропонованого сорту коріандру (сорт Оксаніт), в проєкті була зменшена з 2,6 т/га до 1,5 т/га (з метою уникнення можливих ризиків її зниження під впливом природно-кліматичних умов); 3) дослідження ринку коріандру у 2025 році довели, що його ціна в Україні значно коливається (від 22,0 тис. грн./т до 28,0 тис. грн./т), а тому підприємству було рекомендовано взяти середню ціну для розрахунку інвестиційного проєкту (рекомендована ціна склала 24,0 тис. грн./т) і протягом усього життєвого циклу проєкту її не збільшувати (з метою уникнення можливих ризиків її зниження, а не збільшення у динаміці). Таким чином, доходна частина інвестиційного проєкту протягом життєвого його циклу склала 9,0 млн. грн. щорічно.

16. Визначені індикатори ефективності інвестиційного проєкту довели його доцільність і раціональність впровадження, оскільки період окупності проєкту не перевищує його життєвого циклу і складає трохи більше одного року, а рентабельність інвестицій дорівнює 139,3%.

17. Проведенні дослідження щодо ризиків проєкту за методом аналізу сценаріїв та методом визначення зони виробничої стійкості довели, що він є стійким до різних варіантів сценаріїв і таким, що може бути запропонований підприємству, оскільки, навіть при найгіршому варіанті сценарію, точка беззбитковості проєкту складає 191,0 тону реалізації продукції замість 375,0 тон для покриття запланованих витрат.

18. Проведені дослідження щодо економічної ефективності виробництва коріандру довели, що підприємство у перший же рік його вирощування отримає прибутку понад 1,5 млн. грн., а за всі три роки життєвого циклу проекту – 6,647 млн. грн. І це з урахуванням того, що протягом двох років підприємство буде повертати кредит з відповідними відсотками.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрійчук В. Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу : підручник / В. Г. Андрійчук. – К. : КНЕУ, 2015. – 783 с.
2. Аналіз фінансового стану підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/11570718/ekonomika/analiz_finansovogo_stanu_pidpriyemstva
3. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. / І.М.Бойчик. – К.: Кондор -Видавництво, 2016. – 378 с.
4. Гербіцид Альфа Прометрин (Прометрин). Agroplant URL: <https://agroplant.com.ua/alfa-prometrin>
5. Гербіцид ВЕНТУРА (Клетодим 120 г/л.). АГРОВАН. URL: <https://www.agrovan.com.ua/product/kletodym/>
6. Гусєва О.Ю., Воскобоева О.В., Ромащенко О.С. Економічна діагностика: навчальний посібник. Київ: Державний університет телекомунікацій, 2021. 164 с.
7. Економіка підприємства : підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 700 с.
8. Економічна діагностика: Підручник / В.Л. Дикань, І.В. Токмакова, В.О. Овчиннікова та ін. – Харків: УкрДУЗТ, 2022. – 284 с.
9. Ковмір О. Кориандр. URL: <https://spiceryshop.com.ua/content/enciclopedia/koriandr>
10. Косянчук Т.Ф., Лук'янова В.В., Майорова Н.І., Швил В.В. Економічна діагностика: Навчальний посібник / За заг. ред. Т.Ф. Косянчук - Львів: Новий Світ - 2000. 2007. - 452 с.
11. КостенкоТ.Д., Підгора Є.О., Рижиков В.С., Панков В.А., Герасимов А.А., Ровенська В.В. Економічний аналіз и діагностика стану

сучасного підприємства / видання 2-ге перероблене та доповнене. Навч. посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2007 — 400 с.

12. Кривов'язюк І. В. Економічна діагностика. 2-ге вид. [текст]: навч. посіб. / І. В. Кривов'язюк. — К.: Центр учбової літератури, 2017.—456 с.

13. Мінеральні добрива ФО-П Свириденко С. Л. URL: <https://dobrivo.com/ua/p4263813-selitra-ammiachnaya-n344.html>

14. Мінеральні добрива. Harvest. URL: <https://harvest.org.ua/udobreniya/mineralnye-udobreniya/selitra-amiachna-ostchem>

15. Мінеральні добрива. AgroPioneer. URL: <https://agropioneer.com.ua/selitra/p-926.html>

16. Мінеральні добрива. AgroPritok. URL: <https://agropritok.com.ua/amiachna-selitra-n-34-4-1454/>

17. Насіння коріандру. Агроексперт Трейд. URL: <https://agroexp.com.ua>

18. Насіння коріандру. ТОВ ХАСКОМ ТРЕЙД. URL: <https://khaskom.com.ua/ua/p749059730-semena-koriandra-oksanit.html>

19. Насіння коріандру. Agrobiz. URL: <https://agrobiz.net/ua/koriandr-oksanit-1ya-reproduksiya.html>

20. Рижиков В.С., Яковенко М.М., Латишева О.В., Дегтярьова Ю.В., Щелокова А.Л., Коваленко О.О Проектний аналіз: Навч. посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2007 — 384 с.

21. Савицька О.М., Салабай В.О. Ефективність діяльності та управління підприємством: особливості використання теорії, методології та результативності аналітичних досліджень URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7126>

22. Сарай Н.І. Економічна діагностика. Навчальний посібник для студентів спеціальності «Економіка підприємства» усіх форм навчання. — Тернопіль: ТНЕУ, 2015. — 165 с.

23. Фінанси підприємств: навчальний посібник / [Ситник Н.С., Смолінська С.Д., Ясіновська І.Ф.]; за заг. Ред. Н.С. Ситник. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. – 402 с.

24. Фунгицид Карбезим. Агроексперт Трейд. URL:
<https://agroexp.com.ua/fungitsidiy-kupit-tsena-ukraina>

25. Фунгицид Карбезим АГРОАНТАЛЬ. URL:
https://agroantal.com.ua/zasobi-zakhistu-roslin/fungicidy/Deystvuyushcheye_veshchestvo_filtr-is-karbendazym

26. Ціни на коріандр станом на 01.12.2025 року. АГРОНАЙЗЕР.
<https://agronizer.ua/silgospprodukciya/koriandr-2/>